॥ देवी माहात्म्यम् ॥

देवी कवचम्

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

मार्कण्डेय उवाच ।
ॐ यद्गुह्यं परमं लोके सर्वरक्षाकरं नृणाम् ।
यन्न कस्यचिदाख्यातं तन्मे ब्रूहि पितामह ॥ १॥

ब्रह्मोवाच ।
अस्ति गुह्यतमं विप्र सर्वभूतोपकारकम् ।
देव्यास्तु कवचं पुण्यं तच्छृणुष्व महामुने ॥ २॥

प्रथमं शैलपुत्री च द्वितीयं ब्रह्मचारिणी ।
तृतीयं चन्द्रघण्टेति कूष्माण्डेति चतुर्थकम् ॥ ३॥

पञ्चमं स्कन्दमातेति षष्ठं कात्यायनी च ।
सप्तमं कालरात्रिति महागौरीति चाष्टमम् ॥ ४॥

नवमं सिद्धिदात्री च नवदुर्गाः प्रकीर्तिताः ।
उक्तान्येतानि नामानि ब्रह्मणैव महात्मना ॥ ५॥

अग्निना दह्य मानस्तु शत्रु मध्येगतो रणे ।
विषमे दुर्गमे चैव भयार्ताः शरणं गताः ॥ ६।

न तेषां जायते किञ्चित् अशुभं रणसङ्कटे ।
नापदं तस्य पश्यामि शोक दुःख भयं न हि ॥ ७॥

यैस्तु भक्त्या स्मृता नूनं तेषां वृद्धिः प्रजायते ।
ये त्वां स्मरन्ति देवेशि रक्षसे तान्न संशयः ॥ ८॥

प्रेत संस्था तु चामुण्डा वाराही महिषासना ।
ऐन्द्री गज समारूढा वैष्णवी गरुडासना ॥ ९॥

माहेश्वरी वृषारूढा कौमारी शिखि वाहना ॥ १०॥
लक्ष्मीः पद्मासना देवी पद्महस्ता हरिप्रिया ।

श्वेतरूप धरा देवी ईश्वरी वृष वाहना ॥ ११॥
ब्राह्मी हंस समारूढा सर्वाभरण भूषिता ।

इत्येता मातरः सर्वाः सर्वयोग समन्विताः ॥ १२॥
नानाभरण शोभाढ्या नानारत्नोप शोभिताः ।

दृश्यन्ते रथमारूढा देव्यः क्रोध समाकुलाः ॥ १४॥
शङ्खं चक्रं गदां शक्तिं हलं च मुसलायुधम् ।

खेटकं तोमरं चैव परशुं पाशमेव च ॥ १५॥
कुन्तायुधं त्रिशूलं च शार्ङ्ग मायुध मुत्तमम् ।

दैत्यानां देह नाशाय भक्ताना मभयाय च ॥ १६॥

धारयन्त्यायुधा नीत्थं देवानां च हिताय वै ।

नमस्तेऽस्तु महारौद्रे महाघोर पराक्रमे ॥ १७॥
महाबले महोत्साहे महाभय विनाशिनि ।

त्राहि मां देवि दुष्प्रेक्ष्ये शत्रूणां भयवर्धिनि ॥ १८॥
प्राच्यां रक्षतु मामैन्द्री आग्नेय्या मग्नि देवता ।

दक्षिणेऽवतु वाराही नैर्ऋत्यां खड्ग धारिणी ॥ १९॥
प्रतीच्यां वारुणी रक्षेत् वायव्यां मृगवाहिनी ।

उदीच्यां पातु कौमारी ऐशान्यां शूल धारिणी ॥ २०॥
ऊर्ध्वं ब्रह्माणी मे रक्षेत् अधस्ता द्वैष्णवी तथा ।

एवं दश दिशो रक्षे च्चामुण्डा शव वाहना ॥ २१॥
जया मे चाग्रतः पातु विजया पातु पृष्ठतः ।

अजिता वाम पार्श्वे तु दक्षिणे चापराजिता ॥ २२॥
शिखा मुद्योतिनी रक्षेत् उमा मूर्ध्नि व्यवस्थिता ।

मालाधरी ललाटे च भ्रुवौ रक्षेद्यशस्विनी ॥ २३॥
त्रिनेत्रा च भ्रुवोर्मध्ये यमघण्टा च नासिके ।

शङ्खिनी चक्षुषो र्मध्ये श्रोत्रयो र्द्वार वासिनी ।
कपोलौ कालिका रक्षेत् कर्णमूले तु शांकरी ॥ २५॥

नासिकायां सुगन्धा च उत्तरोष्ठे च चर्चिका ।
अधरे चामृतकला जिह्वायां च सरस्वती ॥ २६॥

दन्तान् रक्षतु कौमारी कण्ठदेशे तु चण्डिका ।
घण्टिकां चित्रघण्टा च महामाया च तालुके ॥ २७॥

कामाक्षी चिबुकं रक्षेत् वाचं मे सर्वमङ्गला ।
ग्रीवायां भद्रकाली च पृष्ठवंशे धनुर्धरी ॥ २८॥

नीलग्रीवा बहिः कण्ठे नलिकां नलकूबरी ।
स्कन्धयोः खड्गिनी रक्षेद् बाहू मे वज्र धारिणी ॥ २९॥

हस्तयो र्दण्डिनी रक्षेत् अम्बिका चाङ्गुलीषु च ।
नखाञ्छूलेश्वरी रक्षेत् कुक्षौ रक्षेत्कुलेश्वरी ॥ ३०॥

स्तनौ रक्षेन्महादेवी मनः शोक विनाशिनी ।
हृदये ललिता देवी उदरे शूल धारिणी ॥ ३१॥

नाभौ च कामिनी रक्षेद् गुह्यं गुह्येश्वरी तथा ।
पूतना कामिका मेढ्रं गुदे महिष वाहिनी ॥ ३२॥

कट्यां भगवती रक्षेज्जानुनी विन्ध्य वासिनी ।
जङ्घे महाबला रक्षेत् सर्वकाम प्रदायिनी ॥ ३३॥

गुल्फयो र्नारसिंही च पादपृष्ठे तु तैजसी ।
पादाङ्गुलीषु श्री रक्षेत् पादाधस्तल वासिनी ॥ ३४॥

नखान् दंष्ट्राकराली च केशांश्चै वोर्ध्व केशिनी ।
रोम कूपेषु कौबेरी त्वचं वागीश्वरी तथा ॥ ३५॥

रक्त मज्जावसा मांसान्यस्थि मेदांसि पार्वती ।
अन्त्राणि कालरात्रिश्च पित्तं च मुकुटेश्वरी ॥ ३६॥

पद्मावती पद्मकोशे कफे चूडामणि स्तथा ।
ज्वालामुखी नखज्वालां अभेद्या सर्व सन्धिषु ॥ ३७॥

शुक्रं ब्रह्माणी मे रक्षेच्छायां छत्रेश्वरी तथा ।
अहङ्कारं मनो बुद्धिं रक्षेन्मे धर्म धारिणी ॥ ३८॥

प्राणापानौ तथा व्यानं उदानं च समानकम् ।
वज्रहस्ता च मे रक्षेत् प्राणं कल्याण शोभना ॥ ३९॥

रसे रूपे च गन्धे च शब्दे स्पर्शे च योगिनी ।
सत्त्वं रजस्तमश्चैव रक्षेन्नारायणी सदा ॥ ४०॥

आयू रक्षतु वाराही धर्मं रक्षतु वैष्णवी ।
यशः कीर्तिं च लक्ष्मीं च धनं विद्यां च चक्रिणी ॥ ४१॥

गोत्र मिन्द्राणी मे रक्षेत् पशून्मे रक्ष चण्डिके ।
पुत्रान् रक्षेन्महालक्ष्मी र्भार्यां रक्षतु भैरवी ॥ ४२॥

पन्थानं सुपथा रक्षेन्मार्गं क्षेमकरी तथा ॥ ४३॥

राजद्वारे महालक्ष्मी र्विजया सर्वतः स्थिता ।

रक्षाहीनं तु यत् स्थानं वर्जितं कवचेन तु ॥ ४४॥
तत्सर्वं रक्ष मे देवि जयन्ती पाप नाशिनी ।

पादमेकं न गच्छेत् तु यदीच्छेच्छुभ मात्मनः ॥ ४६॥
कवचे नावृतो नित्यं यत्र यत्रैव गच्छति ।

तत्र तत्रार्थ लाभश्च विजयः सार्व कामिकः ॥ ४७॥
यं यं चिन्तयते कामं तं तं प्राप्नोति निश्चितम् ।

परमैश्वर्य मतुलं प्राप्स्यते भूतले पुमान् ॥ ४८॥

निर्भयो जायते मर्त्यः सङ्ग्रामे ष्वपराजितः ।
त्रैलोक्ये तु भवेत्पूज्यः कवचेनावृतः पुमान् ॥ ४९॥

इदं तु देव्याः कवचं देवाना मपि दुर्लभम् ।
यः पठेत्प्रयतो नित्यं त्रिसन्ध्यं श्रद्धयान्वितः ॥ ५०॥

दैवीकला भवेत्तस्य त्रैलोक्ये ष्वपराजितः ।
जीवेद्वर्ष शतं साग्रं अपमृत्यु विवर्जितः ॥ ५१॥

नश्यन्ति व्याधयः सर्वे लूता विस्फोटकादयः ।
स्थावरं जङ्गमं चैव कृत्रिमं चापि यद्विषम् ॥ ५२॥

अभिचाराणि सर्वाणि मन्त्र यन्त्राणि भूतले ।

भूचराः खेचराश्चैव जलजा श्चोपदेशिकाः ॥ ५३॥

सहजा कुलजा माला डाकिनी शाकिनी तथा ।
अन्तरिक्ष चरा घोरा डाकिन्यश्च महाबलाः ॥ ५४॥

ग्रहभूत पिशाचाश्च यक्ष गन्धर्व राक्षसाः ।
ब्रह्मराक्षस वेतालाः कूष्माण्डा भैरवादयः ॥ ५५॥

नश्यन्ति दर्शनात्तस्य कवचे हृदि संस्थिते ।
मानोन्नति र्भवेद्राज्ञस् तेजो वृद्धिकरं परम् ॥ ५६॥

यशसा वर्धते सोऽपि कीर्ति मण्डित भूतले ।
जपेत् सप्तशतीं चण्डीं कृत्वा तु कवचं पुरा ।

यावद्भूमण्डलं धत्ते सशैलवन कानननम् ।
तावत्तिष्ठति मेदिन्यां सन्ततिः पुत्र पौत्रिकी ॥ ५९॥

देहान्ते परमं स्थानं यत्सुरै रपि दुर्लभम् ।
प्राप्नोति पुरुषो नित्यं महामाया प्रसादतः ॥ ६०॥

लभते परमं रूपं शिवेन सह मोदते ॥ ६१॥ ॐ ॥

॥ इति श्रीदेवी कवचं समाप्तम् ॥

अर्गला स्तोत्रम्

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

मार्कण्डेय उवाच ।
ॐ जयन्ती मङ्गला काली भद्रकाली कपालिनी ।
दुर्गा क्षमा शिवा धात्री स्वाहा स्वधा नमोऽस्तु ते ॥१॥

जय त्वं देवि चामुण्डे जय भूतार्ति हारिणि ।
जय सर्वगते देवि कालरात्रि नमोऽस्तु ते ॥ २॥

मधुकैटभ विद्राविं विधातृ वरदे नमः ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ३॥

महिषासुर निर्नाशि भक्तानां सुखदे नमः ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ४॥

रक्तबीज वधे देवि चण्ड मुण्ड विनाशिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ५॥

शुम्भस्यैव निशुम्भस्य धूम्राक्षस्य च मर्दिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ६॥

वन्दिताङ्घ्रि युगे देवि सर्व सौभाग्य दायिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ७॥

अचिन्त्य रूप चरिते सर्व शत्रु विनाशिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ८॥

नतेभ्यः सर्वदा भक्त्या चण्डिके दुरितापहे ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ९॥

स्तुवद्भ्यो भक्ति पूर्वं त्वां चण्डिके व्याधि नाशिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १०॥

चण्डिके सततं ये त्वां अर्चयन्तीह भक्तितः ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ ११॥

देहि सौभाग्य मारोग्यं देहि मे परमं सुखम् ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १२॥

विधेहि द्विषतां नाशं विधेहि बल मुच्चकैः ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १३॥

विधेहि देवि कल्याणं विधेहि परमां श्रियम् ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १४॥

सुरासुर शिरो रत्न निघृष्ट चरणेऽम्बिके ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १५॥

विद्यावन्तं यशस्वन्तं लक्ष्मीवन्तं जनं कुरु ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १६॥

प्रचण्ड दैत्य दर्पघ्ने चण्डिके प्रणताय मे ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १७॥

चतुर्भुजे चतुर्वक्त्र संस्तुते परमेश्वरि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १८॥

कृष्णेन संस्तुते देवि शश्वद्भक्त्या सदाम्बिके ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ १९॥

हिमाचल सुता नाथ संस्तुते परमेश्वरि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ २०॥

इन्द्राणी पति सद्भाव पूजिते परमेश्वरि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ २१॥

देवि प्रचण्ड दोर्दण्ड दैत्य दर्प विनाशिनि ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ २२॥

देवि भक्त जनोद्दाम दत्तानन्दो दयेऽम्बिके ।
रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ २३॥

पत्नीं मनोरमां देहि मनोवृत्तानु सारिणीम् ।
तारिणीं दुर्ग संसार सागरस्य कुलोद्भवाम् ॥ २४ ॥

इदं स्तोत्रं पठित्वा तु महास्तोत्रं पठेन्नरः ।

स तु सप्तशतीं संख्या वरमाप्नोति सम्पदाम् ॥ २५॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे अर्गलास्तोत्रं समाप्तम् ॥

कीलक स्तोत्रम्

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

मार्कण्डेय उवाच ।
ॐ विशुद्ध ज्ञान देहाय त्रिवेदी दिव्य चक्षुषे ।
श्रेयः प्राप्ति निमित्ताय नमः सोमार्ध धारिणे ॥ १॥

सर्वमेत द्विजानीयान् मन्त्राणामपि कीलकम् ।
सोऽपि क्षेम मवाप्नोति सततं जाप्यतत्परः ॥ २॥

सिद्ध्यन्त्युच्चाट नादीनि वस्तूनि सकलान्यपि ।
एतेन स्तुवतां देवी स्तोत्र मात्रेन सिद्ध्यति ॥ ३॥

न मन्त्रो नौषधं तत्र न किञ्चि दपि विद्यते ।
विना जाप्येन सिद्ध्येत सर्व मुच्चाट नादिकम् ॥ ४॥

समग्राण्यपि सिद्ध्यन्ति लोकशङ्का मिमां हरः ।
कृत्वा निमन्त्रयामास सर्वमेव मिदं शुभम् ॥ ५॥

स्तोत्रं वै चण्डिकायास्तु तच्च गुप्तं चकार सः ।
समाप्तिर्न च पुण्यस्य तां यथाव न्नियन्त्रणाम् ॥ ६॥

सोऽपि क्षेम मवाप्नोति सर्वमेवं न संशयः ।
कृष्णायां वा चतुर्दश्यां अष्टम्यां वा समाहितः ॥ ७॥

ददाति प्रतिगृह्णाति नान्यथैषा प्रसीदति ।
इत्थं रूपेण कीलेन महादेवेन कीलितम् ॥ ८॥

यो निष्कीलां विधायैनां नित्यं जपति संस्फुटम् ।
स सिद्धः स गणः सोऽपि गन्धर्वो जायते नरः ॥ ९॥

न चैवाप्यटतस्तस्य भयं क्वापीह जायते ।
नापमृत्यु वशं याति मृतो मोक्ष मवाप्नुयात् ॥ १०॥

ज्ञात्वा प्रारभ्य कुर्वीत नकुर्वाणो विनश्यति ।
ततो ज्ञात्वैव सम्पन्नं इदं प्रारभ्यते बुधैः ॥ ११॥

सौभाग्यादि च यत्किञ्चिद् दृश्यते ललनाजने ।
तत्सर्वं तत्प्रसादेन तेन जाप्यमिदं शुभम् ॥ १२॥

शनैस्तु जप्यमानेऽस्मिन् स्तोत्रे सम्पत्ति रुच्चकैः ।
भवत्येव समग्रापि ततः प्रारभ्य मेव तत् ॥ १३॥

ऐश्वर्यं यत्प्रसादेन सौभाग्यारोग्य सम्पदः ।
शत्रुहानिः परो मोक्षः स्तूयते सा न किं जनैः ॥ १४॥

॥ इति श्रीभगवत्याः कीलक स्तोत्रं समाप्तम् ॥

॥ देवी माहात्म्यम् ॥

॥ प्रथमोऽध्यायः ॥

। ध्यानम् ।
ॐ खड्गं चक्र गदेषु चाप परिघाञ्छूलं भुशुण्डीं शिरः
शङ्खं सन्दधतीं करै स्त्रिनयनां सर्वाङ्ग भूषावृताम् ।
नीलाश्म द्युति मास्य पाद दशकां सेवे महाकालिकां
यामस्तौत्स्वपिते हरौ कमलजो हन्तुं मधुं कौटभम् ॥

ॐ नमश्चण्डिकायै ॥

ॐ ऐं मार्कण्डेय उवाच ॥ १॥

सावर्णिः सूर्यतनयो यो मनुः कथ्यतेऽष्टमः ।
निशामय तदुत्पत्तिं विस्तराद्गदतो मम ॥ २॥

महामायानु भावेन यथा मन्वन्त राधिपः ।
स बभूव महाभागः सावर्णि स्तनयो रवेः ॥ ३॥

स्वारोचिषेऽन्तरे पूर्वं चैत्रवंश समुद्भवः ।
सुरथो नाम राजाभूत् समस्ते क्षिति मण्डले ॥ ४॥

तस्य पालयतः सम्यक् प्रजाः पुत्रानि वौरसान् ।
बभूवुः शत्रवो भूपाः कोलाविध्वंसि नस्तदा ॥ ५॥

तस्य तैरभवद् युद्धं अतिप्रबल दण्डिनः ।
न्यूनैरपि स तैर्युद्धे कोलाविध्वंसिभि र्जितः ॥ ६॥

ततः स्वपुर मायातो निज देशाधिपो ऽभवत् ।
आक्रान्तः स महाभाग स्तैस्तदा प्रबलारिभिः ॥ ७॥

अमात्यै र्बलिभि र्दुष्टै र्दुर्बलस्य दुरात्मभिः ।
कोशो बलं चापहृतं तत्रापि स्वपुरे ततः ॥ ८॥

ततो मृगया व्याजेन हृतस्वाम्यः स भूपतिः ।
एकाकी हय मारुह्य जगाम गहनं वनम् ॥ ९॥

स तत्राश्रम मद्राक्षी द्द्विज वर्यस्य मेधसः ।
प्रशान्त श्वापदाकीर्णं मुनि शिष्योप शोभितम् ॥ १०॥

तस्थौ कञ्चित्स कालं च मुनिना तेन सत्कृतः ।
इतश्चेतश्च विचरं स्तस्मिन् मुनिवराश्रमे ॥ ११॥

सोऽचिन्तयत् तदा तत्र ममत्वाकृष्ट चेतनः ।
मत्पूर्वैः पालितं पूर्वं मया हीनं पुरं हि तत् ॥ १२॥

मद्भृत्यैस्तै रसद्वृत्तै र्धर्मतः पाल्यते न वा ।
न जाने स प्रधानो मे शूर हस्ती सदामदः ॥ १३॥

मम वैरिवशं यातः कान् भोगा नुपलप्स्यते ।

ये ममानुगता नित्यं प्रसाद धन भोजनैः ॥ १४॥

अनुवृत्तिं ध्रुवं तेऽद्य कुर्वन्त्यन्य महीभृताम् ।
असम्य ग्व्यय शीलैस्तैः कुर्वद्भिः सततं व्ययम् ॥ १५॥

सञ्चितः सोऽति दुःखेन क्षयं कोशो गमिष्यति ।
एतच्चान्यच्च सततं चिन्तयामास पार्थिवः ॥ १६॥

तत्र विप्राश्र माभ्याशे वैश्यमेकं ददर्श सः ।
स पृष्टस्तेन कस्त्वं भो हेतुश्चागमनेऽत्र कः ॥ १७॥

सशोक इव कस्मात्त्वं दुर्मना इव लक्ष्यसे ।
इत्याकर्ण्य वचस्तस्य भूपतेः प्रणयोदितम् ॥ १८॥

प्रत्युवाच स तं वैश्यः प्रश्रया वनतो नृपम् ॥ १९॥

वैश्य उवाच ॥ २०॥

समाधिर्नाम वैश्योऽहं उत्पन्नो धनिनां कुले ॥ २१॥

पुत्रदारै र्निरस्तश्च धन लोभा दसाधुभिः ।
विहीनश्च धनैर्दारैः पुत्रै रादाय मे धनम् ॥ २२॥

वनमभ्यागतो दुःखी निरस्तश्चाप्त बन्धुभिः ।
सोऽहं न वेद्मि पुत्राणां कुशला कुशलात्मिकाम् ॥ २३॥

प्रवृत्तिं स्वजनानां च दाराणां चात्र संस्थितः ।
किं नु तेषां गृहे क्षेमं अक्षेमं किं नु साम्प्रतम् ॥ २४॥

कथं ते किं नु सद्वृत्ता दुर्वृत्ताः किं नु मे सुताः ॥ २५॥

राजोवाच ॥ २६॥

यैर्निरस्तो भवाँल्लुब्धैः पुत्र दारादिभि र्धनैः ॥ २७॥

तेषु किं भवतः स्नेहं अनुबध्नाति मानसम् ॥ २८॥

वैश्य उवाच ॥ २९॥

एवमेतद्यथा प्राह भवान स्मद्गतं वचः ॥ ३०॥

किं करोमि न बध्नाति मम निष्ठुरतां मनः ।
यैः सन्त्यज्य पितृ स्नेहं धन लुब्धै र्निराकृतः ॥ ३१॥

पति स्वजन हार्दं च हार्दितेष्वेव मे मनः ।
किमेतन्नाभि जानामि जानन्नपि महामते ॥ ३२॥

यत्प्रेम प्रवणं चित्तं विगुणेष्वपि बन्धुषु ।
तेषां कृते मे निःश्वासो दौर्मनस्यं च जायते ॥ ३३॥

करोमि किं यन्न मनस् तेष्व प्रीतिषु निष्ठुरम् ॥ ३४॥

मार्कण्डेय उवाच ॥ ३५॥

ततस्तौ सहितौ विप्र तं मुनिं समुपस्थितौ ॥ ३६॥

समाधि र्नाम वैश्योऽसौ स च पार्थिव सत्तमः ।
कृत्वा तु तौ यथा न्यायं यथार्हं तेन संविदम् ॥ ३७॥

उपविष्टौ कथाः काश्चि च्चक्रतु र्वैश्य पार्थिवौ ॥ ३८॥

राजोवाच ॥ ३९॥

भगवंस्त्वा महं प्रष्टुं इच्छाम्येकं वदस्व तत् ॥ ४०॥

दुःखाय यन्मे मनसः स्वचित्ता यत्ततां विना ।
ममत्वं गत राज्यस्य राज्याङ्गे ष्वखिलेष्वपि ॥ ४१॥

जानतोऽपि यथाज्ञस्य किमेतन्मुनि सत्तम ।
अयं च निकृतः पुत्रै र्दारै र्भृत्यै स्तथोज्झितः ॥ ४२॥

स्वजनेन च सन्त्यक्तस् तेषु हार्दी तथाप्यति ।
एवमेष तथाहं च द्वावप्यत्यन्त दुःखितौ ॥ ४३॥

दृष्टदोषेऽपि विषये ममत्वाकृष्ट मानसौ ।
तत्किमेतन् महाभाग यन्मोहो ज्ञानिनोरपि ॥ ४४॥

ममास्य च भवत्येषा विवेकान्धस्य मूढता ॥ ४५॥

ऋषिरुवाच ॥ ४६॥

ज्ञानमस्ति समस्तस्य जन्तो र्विषय गोचरे ॥ ४७॥

विषयश्च महाभाग यान्ति चैवं पृथक्पृथक् ।
दिवान्धाः प्राणिनः केचिद्रात्रा वन्धा स्तथापरे ॥ ४८॥

केचिद्दिवा तथा रात्रौ प्राणिन स्तुल्य दृष्टयः ।
ज्ञानिनो मनुजाः सत्यं किं तु ते न हि केवलम् ॥ ४९॥

यतो हि ज्ञानिनः सर्वे पशुपक्षि मृगादयः ।
ज्ञानं च तन्मनुष्याणां यत्तेषां मृग पक्षिणाम् ॥ ५०॥

मनुष्याणां च यत्तेषां तुल्य मन्यत्तथो भयोः ।
ज्ञानेऽपि सति पश्यैतान् पतङ्गाञ्छाव चञ्चुषु ॥ ५१॥

कणमोक्षा दृतान् मोहात् पीड्यमाना नपि क्षुधा ।
मानुषा मनुज व्याघ्र साभिलाषाः सुतान् प्रति ॥ ५२॥

लोभात् प्रत्युपकाराय नन्वेतान् किं न पश्यसि ।
तथापि ममतावर्त्ते मोहगर्ते निपातिताः ॥ ५३॥

महामाया प्रभावेण संसार स्थिति कारिणा ।
तन्नात्र विस्मयः कार्यो योगनिद्रा जगत्पतेः ॥ ५४॥

महामाया हरेश्चैषा तया सम्मोह्यते जगत् ।
ज्ञानिना मपि चेतांसि देवी भगवती हि सा ॥ ५५॥

बलादाकृष्य मोहाय महामाया प्रयच्छति ।
तया विसृज्यते विश्वं जगदेत च्चराचरम् ॥ ५६॥

सैषाः प्रसन्ना वरदा नृणां भवति मुक्तये ।
सा विद्या परमा मुक्ते र्हेतुभूता सनातनी ॥ ५७॥

संसार बन्ध हेतुश्च सैव सर्वेश्वरेश्वरी ॥ ५८॥

राजोवाच ॥ ५९॥

भगवन् का हि सा देवी महामायेति यां भवान् ॥ ६०॥

ब्रवीति कथ मुत्पन्ना सा कर्मास्याश्च किं द्विज ।
यत्प्रभावा च सा देवी यत्स्वरूपा यदुद्भवा ॥ ६१॥

तत्सर्वं श्रोतु मिच्छामि त्वत्तो ब्रह्मविदां वर ॥ ६२॥

ऋषिरुवाच ॥ ६३॥

नित्यैव सा जगन्मूर्ति स्तया सर्वमिदं ततम् ॥ ६४॥

तथापि तत्समुत्पत्ति र्बहुधा श्रूयतां मम ।
देवानां कार्य सिद्ध्यर्थं आविर्भवति सा यदा ॥ ६५॥

उत्पन्नेति तदा लोके सा नित्या प्यभिधीयते ।
योगनिद्रां यदा विष्णु र्जगत्येकार्णवी कृते ॥ ६६॥

आस्तीर्य शेष मभजत् कल्पान्ते भगवान् प्रभुः ।
तदा द्वावसुरौ घोरौ विख्यातौ मधुकैटभौ ॥ ६७॥

विष्णुकर्ण मलोद्भूतौ हन्तुं ब्रह्माण मुद्यतौ ।
स नाभि कमले विष्णोः स्थितो ब्रह्मा प्रजापतिः ॥ ६८॥

दृष्ट्वा तावसुरौ चोग्रौ प्रसुप्तं च जनार्दनम् ।
तुष्टाव योग निद्रां तां एकाग्र हृदयः स्थितः ॥ ६९॥

विबोध नार्थाय हरे र्हरि नेत्र कृतालयाम् ।
विश्वेश्वरीं जगद्धात्रीं स्थिति संहार कारिणीम् ॥ ७०॥

निद्रां भगवतीं विष्णोर् अतुलां तेजसः प्रभुः ॥ ७१॥

ब्रह्मोवाच ॥ ७२॥

त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हि वषट्कारः स्वरात्मिका ॥ ७३॥

सुधा त्वमक्षरे नित्ये त्रिधा मात्रात्मिका स्थिता ।
अर्धमात्रा स्थिता नित्या यानुच्चार्या विशेषतः ॥ ७४॥

त्वमेव सन्ध्या सावित्री त्वं देवि जननी परा ।

त्वयै तद्धार्यते विश्वं त्वयैतत् सृज्यते जगत् ॥ ७५॥

त्वयैतत् पाल्यते देवि त्वमत्स्यन्ते च सर्वदा ।
विसृष्टौ सृष्टिरूपा त्वं स्थितिरूपा च पालने ॥ ७६॥

तथा संहृति रूपान्ते जगतोऽस्य जगन्मये ।
महाविद्या महामाया महामेधा महास्मृतिः ॥ ७७॥

महामोहा च भवती महादेवी महासुरी ।
प्रकृतिस्त्वं च सर्वस्य गुणत्रय विभाविनी ॥ ७८॥

कालरात्रि र्महारात्रि र्मोहरात्रिश्च दारुणा ।
त्वं श्रीस्त्व मीश्वरी त्वं ह्रीस् त्वं बुद्धि र्बोध लक्षणा ॥ ७९॥

लज्जा पुष्टिस्तथा तुष्टिस् त्वं शान्तिः क्षान्ति रेव च ।
खड्गिनी शूलिनी घोरा गदिनी चक्रिणी तथा ॥ ८०॥

शङ्खिनी चापिनी बाण भुशुण्डी परिघायुधा ।
सौम्या सौम्य तराशेष सौम्येभ्यस्त्वति सुन्दरी ॥ ८१॥

परापराणां परमा त्वमेव परमेश्वरी ।
यच्च किञ्चित्क्वचि द्वस्तु सदसद्वा खिलात्मिके ॥ ८२॥

तस्य सर्वस्य या शक्तिः सा त्वं किं स्तूयसे तदा ।
यया त्वया जगत्स्रष्टा जगत्पात्यत्ति यो जगत् ॥ ८३॥

सोऽपि निद्रावशं नीतः कस्त्वां स्तोतु मिहेश्वरः ।
विष्णुः शरीर ग्रहणं अहमीशान एव च ॥ ८४॥

कारितास्ते यतोऽतस्त्वां कः स्तोतुं शक्तिमान् भवेत् ।
सा त्वमित्थं प्रभावैः स्वैर् उदारै र्देवि संस्तुता ॥ ८५॥

मोहयैतौ दुराधर्षा वसुरौ मधुकैटभौ ।
प्रबोधं च जगत्स्वामी नीयता मच्युतो लघु ॥ ८६॥

बोधश्च क्रियता मस्य हन्तुमेतौ महासुरौ ॥ ८७॥

ऋषिरुवाच ॥ ८८॥

एवं स्तुता तदा देवी तामसी तत्र वेधसा ॥ ८९॥

विष्णोः प्रबोध नार्थाय निहन्तुं मधुकैटभौ ।
नेत्रास्य नासिका बाहु हृदयेभ्य स्तथोरसः ॥ ९०॥

निर्गम्य दर्शने तस्थौ ब्रह्मणोऽव्यक्त जन्मनः ।
उत्तस्थौ च जगन्नाथस् तया मुक्तो जनार्दनः ॥ ९१॥

एकार्णवेऽहि शयनात् ततः स ददृशे च तौ ।
मधुकैटभौ दुरात्माना वतिवीर्य पराक्रमौ ॥ ९२॥

क्रोधरक्ते क्षणावत्तुं ब्रह्माणं जनितोद्यमौ ।
समुत्थाय ततस्ताभ्यां युयुधे भगवान् हरिः ॥ ९३॥

पञ्चवर्ष सहस्राणि बाहु प्रहरणो विभुः ।
तावप्यति बलोन्मत्तौ महामाया विमोहितौ ॥ ९४॥

उक्तवन्तौ वरोऽस्मत्तो व्रियता मिति केशवम् ॥ ९५॥

श्रीभगवानुवाच ॥ ९६॥

भवेतामद्य मे तुष्टौ मम वध्यावुभावपि ॥ ९७॥

किमन्येन वरेणात्र एतावद्धि वृतं मम ॥ ९८॥

ऋषिरुवाच ॥ ९९॥

वञ्चिताभ्या मिति तदा सर्वमापोमयं जगत् ॥ १००॥

विलोक्य ताभ्यां गदितो भगवान् कमलेक्षणः ।
आवां जहि न यत्रोर्वी सलिलेन परिप्लुता ॥ १०१॥

ऋषिरुवाच ॥ १०२॥

तथेत्युक्त्वा भगवता शङ्ख चक्र गदा भृता ।
कृत्वा चक्रेण वै छिन्ने जघने शिरसी तयोः ॥ १०३॥

एवमेषा समुत्पन्ना ब्रह्मणा संस्तुता स्वयम् ।
प्रभावमस्या देव्यास्तु भूयः शृणु वदामि ते ॥ १०४॥

। ऐं ॐ ।
॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये मधुकैटभ वधो नाम प्रथमोऽध्यायः ॥ १॥

॥ द्वितीयोऽध्यायः ॥

। ध्यानम् ।
ॐ अक्षस्रक्परशू गदेषु कुलिशं पद्मं धनुः कुण्डिकां
दण्डं शक्तिमसिं च चर्म जलजं घण्टां सुराभाजनम् ।
शूलं पाश सुदर्शने च दधतीं हस्तैः प्रसन्नाननां
सेवे सैरिभ मर्दिनी मिह महालक्ष्मीं सरोज स्थिताम् ॥

ॐ ह्रीं ऋषिरुवाच ॥ १॥

देवासुर मभूद्युद्धं पूर्णमब्दशतं पुरा ।
महिषेऽसुराणा मधिपे देवानां च पुरन्दरे ॥ २॥

तत्रासुरै र्महावीर्यै र्देवसैन्यं पराजितम् ।
जित्वा च सकलान् देवान् इन्द्रोऽभून् महिषासुरः ॥ ३॥

ततः पराजिता देवाः पद्मयोनिं प्रजापतिम् ।
पुरस्कृत्य गतास्तत्र यत्रेश गरुड ध्वजौ ॥ ४॥

यथावृत्तं तयोस्तद्वन् महिषासुर चेष्टितम् ।
त्रिदशाः कथयामासुर् देवाभि भव विस्तरम् ॥ ५॥

सूर्येन्द्राग्न्य निलेन्दूनां यमस्य वरुणस्य च ।
अन्येषां चाधिकारान्स स्वयमे वाधितिष्ठति ॥ ६॥

स्वर्गा न्निराकृताः सर्वे तेन देवगणा भुवि ।
विचरन्ति यथा मर्त्या महिषेण दुरात्मना ॥ ७॥

एतद्वः कथितं सर्व ममरारि विचेष्टितम् ।
शरणं वः प्रपन्नाः स्मो वधस्तस्य विचिन्त्यताम् ॥ ८॥

इत्थं निशम्य देवानां वचांसि मधुसूदनः ।
चकार कोपं शम्भुश्च भ्रुकुटी कुटिलाननौ ॥ ९॥

ततोऽतिकोप पूर्णस्य चक्रिणो वदनात्ततः ।
निश्चक्राम महत्तेजो ब्रह्मणः शङ्करस्य च ॥ १०॥

अन्येषां चैव देवानां शक्रादीनां शरीरतः ।
निर्गतं सुमहत्तेजस् तच्चैक्यं समगच्छत ॥ ११॥

अतीव तेजसः कूटं ज्वलन्त मिव पर्वतम् ।
ददृशुस्ते सुरास्तत्र ज्वाला व्याप्त दिगन्तरम् ॥ १२॥

अतुलं तत्र तत्तेजः सर्वदेव शरीरजम् ।
एकस्थं तदभून्नारी व्याप्त लोकत्रयं त्विषा ॥ १३॥

यदभू च्छाम्भवं तेजस् तेनाजायत तन्मुखम् ।
याम्येन चाभवन् केशा बाहवो विष्णु तेजसा ॥ १४॥

सौम्येन स्तनयो र्युग्मं मध्यं चैन्द्रेण चाभवत् ।
वारुणेन च जङ्घोरू नितम्ब स्तेजसा भुवः ॥ १५॥

ब्रह्मण स्तेजसा पादौ तदङ्गुल्योऽर्क तेजसा ।
वसूनां च कराङ्गुल्यः कौबेरेण च नासिका ॥ १६॥

तस्यास्तु दन्ताः सम्भूताः प्राजापत्येन तेजसा ।
नयन त्रितयं जज्ञे तथा पावक तेजसा ॥ १७॥

भ्रुवौ च सन्ध्ययो स्तेजः श्रवणा वनिलस्य च ।
अन्येषां चैव देवानां सम्भव स्तेजसां शिवा ॥ १८॥

ततः समस्त देवानां तेजोराशि समुद्भवाम् ।
तां विलोक्य मुदं प्रापुर् अमरा महिषार्दिताः ॥ १९॥

शूलं शूला द्विनिष्कृष्य ददौ तस्यै पिनाक धृक् ।
चक्रं च दत्तवान् कृष्णः समुत्पाध्य स्व चक्रतः ॥ २०॥

शङ्खं च वरुणः शक्तिं ददौ तस्यै हुताशनः ।
मारुतो दत्तवांश्चापं बाणपूर्णे तथेषुधी ॥ २१॥

वज्रमिन्द्रः समुत्पाद्य कुलिशा दमराधिपः ।

ददौ तस्यै सहस्राक्षो घण्टा मैरावताद्गजात् ॥ २२॥

कालदण्डाद्यमो दण्डं पाशं चाम्बुपति र्ददौ ।
प्रजापति श्चाक्षमालां ददौ ब्रह्मा कमण्डलुम् ॥ २३॥

समस्त रोम कूपेषु निज रश्मीन् दिवाकरः ।
कालश्च दत्तवान् खड्गं तस्याश्चर्म च निर्मलम् ॥ २४॥

क्षीरोदश्चामलं हारं अजरे च तथाम्बरे ।
चूडामणिं तथा दिव्यं कुण्डले कटकानि च ॥ २५॥

अर्धचन्द्रं तथा शुभ्रं केयूरान् सर्व बाहुषु ।
नूपुरौ विमलौ तद्वद् ग्रैवेयक मनुत्तमम् ॥ २६॥

अङ्गुलीयक रत्नानि समस्ता स्वङ्गुलीषु च ।
विश्वकर्मा ददौ तस्यै परशुं चाति निर्मलम् ॥ २७॥

अस्त्राण्यनेक रूपाणि तथाभेद्यं च दंशनम् ।
अम्लान पङ्कजां मालां शिरस्युरसि चापराम् ॥ २८॥

अददज्जलधि स्तस्यै पङ्कजं चाति शोभनम् ।
हिमवान् वाहनं सिंहं रत्नानि विविधानि च ॥ २९॥

ददावशून्यं सुरया पानपात्रं धनाधिपः ।
शेषश्च सर्वनागेशो महामणि विभूषितम् ॥ ३०॥

नागहारं ददौ तस्यै धत्ते यः पृथिवी मिमाम् ।
अन्यैरपि सुरैर्देवी भूषणै रायुधैस्तथा ॥ ३१॥

सम्मानिता ननादोच्चैः साट्टहासं मुहुर्मुहुः ।
तस्या नादेन घोरेण कृत्स्न मापूरितं नभः ॥ ३२॥

अमायताति महता प्रतिशब्दो महानभूत् ।
चुक्षुभुः सकला लोकाः समुद्राश्च चकम्पिरे ॥ ३३॥

चचाल वसुधा चेलुः सकलाश्च महीधराः ।
जयेति देवाश्च मुदा तामूचुः सिंह वाहिनीम् ॥ ३४॥

तुष्टुवु र्मुनयश्चैनां भक्ति नम्रात्म मूर्तयः ।
दृष्ट्वा समस्तं सङ्क्षुब्धं त्रैलोक्य ममरारयः ॥ ३५॥

सन्नद्धाखिल सैन्यास्ते समुत्तस्थु रुदायुधाः ।
आः किमेत दिति क्रोधात् आभाष्य महिषासुरः ॥ ३६॥

अभ्यधावत तं शब्दं अशेषै रसुरै र्वृतः ।
स ददर्श ततो देवीं व्याप्त लोकत्रयां त्विषा ॥ ३७॥

पादाक्रान्त्या नतभुवं किरीटो ल्लिखिताम्बराम् ।
क्षोभिताशेष पातालां धनुर्ज्यानिः स्वनेन ताम् ॥ ३८॥

दिशो भुज सहस्रेण समन्ताद्व्याप्य संस्थिताम् ।
ततः प्रववृते युद्धं तया देव्या सुरद्विषाम् ॥ ३९॥

शस्त्रास्त्रै र्बहुधा मुक्तैर् आदीपित दिगन्तरम् ।
महिषासुर सेनानीश् चिक्षु राख्यो महासुरः ॥ ४०॥

युयुधे चामरश्चान्यैश् चतुरङ्ग बलान्वितः ।
रथाना मयुतैः षड्भिर् उदग्राख्यो महासुरः ॥ ४१॥

अयुध्यता युतानां च सहस्रेण महाहनुः ।
पञ्चाशद्भिश्च नियुतैर् असिलोमा महासुरः ॥ ४२॥

अयुतानां शतैः षड्भिर् बाष्कलो युयुधे रणे ।
गजवाजि सहस्रौघैर् अनेकैः परिवारितः ॥ ४३॥

वृतो रथानां कोट्या च युद्धे तस्मिन्न युध्यत ।
बिडालाख्यो ऽयुतानां च पञ्चाशद्भि रथायुतैः ॥ ४४॥

युयुधे संयुगे तत्र रथानां परिवारितः ।
अन्ये च तत्रायुतशो रथनाग हयैर्वृताः ॥ ४५॥

युयुधुः संयुगे देव्या सह तत्र महासुराः ।
कोटिकोटि सहस्रैस्तु रथानां दन्तिनां तथा ॥ ४६॥

हयानां च वृतो युद्धे तत्राभून्महिषासुरः ।
तोमरै र्भिन्दि पालैश्च शक्तिभि र्मुसलैस्तथा ॥ ४७॥

युयुधुः संयुगे देव्या खड्गैः परशु पट्टिशैः ।

केचिच्च चिक्षिपुः शक्तीः केचित् पाशांस्तथापरे ॥ ४८॥

देवीं खड्ग प्रहारैस्तु ते तां हन्तुं प्रचक्रमुः ।
सापि देवी ततस्तानि शस्त्रा ण्यस्त्राणि चण्डिका ॥ ४९॥

लीलयैव प्रचिच्छेद निज शस्त्रास्त्र वर्षिणी ।
अनाय स्तानना देवी स्तूयमाना सुरर्षिभिः ॥ ५०॥

मुमोचासुर देहेषु शस्त्रा ण्यस्त्राणि चेश्वरी ।
सोऽपि क्रुद्धो धुतसटो देव्या वाहन केसरी ॥ ५१॥

चचारासुर सैन्येषु वनेष्विव हुताशनः ।
निःश्वासान् मुमुचे यांश्च युध्यमाना रणेऽम्बिका ॥ ५२॥

त एव सद्यः सम्भूता गणाः शत सहस्रशः ।
युयुधुस्ते परशुभिर् भिन्दि पालासि पट्टिशैः ॥ ५३॥

नाशयन्तो ऽसुरगणान् देवी शक्त्युप बृंहिताः ।
अवादयन्त पटहान् गणाः शङ्खांस्तथापरे ॥ ५४॥

मृदङ्गांश्च तथैवान्ये तस्मिन् युद्ध महोत्सवे ।
ततो देवी त्रिशूलेन गदया शक्ति वृष्टिभिः ॥ ५५॥

खड्गादिभिश्च शतशो निजघान महासुरान् ।
पातयामास चैवान्यान् घण्टास्वन विमोहितान् ॥ ५६॥

असुरान् भुवि पाशेन बद्ध्वा चान्यान कर्षयत् ।
केचिद् द्विधा कृता स्तीक्ष्णैः खड्ग पातै स्तथापरे ॥ ५७॥

विपोथिता निपातेन गदया भुवि शेरते ।
वेमुश्च केचिद्रुधिरं मुसलेन भृशं हताः ॥ ५८॥

केचिन्निपतिता भूमौ भिन्नाः शूलेन वक्षसि ।
निरन्तराः शरौघेण कृताः केचिद्रणाजिरे ॥ ५९॥

श्येनानु कारिणः प्राणान् मुमुचु स्त्रिदशार्दनाः ।
केषाञ्चिद् बाहवश्छिन्नाश् छिन्न ग्रीवास्तथापरे ॥ ६०॥

शिरांसि पेतुरन्येषामन्ये मध्ये विदारिताः ।
विच्छिन्न जङ्घास्त्वपरे पेतुरुर्व्यां महासुराः ॥ ६१॥

एकबाह्वक्षि चरणाः केचिद्देव्या द्विधाकृताः ।
छिन्नेऽपि चान्ये शिरसि पतिताः पुनरुत्थिताः ॥ ६२॥

कबन्धा युयुधु र्देव्या गृहीत परमायुधाः ।
ननृतुश्चापरे तत्र युद्धे तूर्य लयाश्रिताः ॥ ६३॥

कबन्धाश्छिन्न शिरसः खड्ग शक्त्यृष्टि पाणयः ।
तिष्ठ तिष्ठेति भाषन्तो देवीमन्ये महासुराः ॥ ६४॥

पातितै रथनागाश्वैर् असुरैश्च वसुन्धरा ।
अगम्या साभवत्तत्र यत्राभूत् स महारणः ॥ ६५॥

शोणितौघा महानद्यः सद्यस्तत्र प्रसुस्रुवुः ।
मध्ये चासुर सैन्यस्य वारणासुर वाजिनाम् ॥ ६६॥

क्षणेन तन्महासैन्यं असुराणां तथाम्बिका ।
निन्ये क्षयं यथा वह्नि स्तृणदारु महाचयम् ॥ ६७॥

स च सिंहो महानादं उत्सृजन् धुतकेसरः ।
शरीरेभ्यो ऽमरारीणां असूनिव विचिन्वति ॥ ६८॥

देव्या गणैश्च तैस्तत्र कृतं युद्धं तथासुरैः ।
यथैषां तुतुषुर्देवाः पुष्पवृष्टि मुचो दिवि ॥ ६९॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
महिषासुर सैन्य वधो नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥ २॥

॥ तृतीयोऽध्यायः ॥

ध्यानं
ॐ उद्यद्भानु सहस्रकान्तिं अरुण क्षौमां शिरोमालिकां
रक्तालिप्त पयोधरां जपवटीं विद्या मभीतिं वरं ।
हस्ताब्जै र्धधतीं त्रिनेत्र विलस द्वक्त्रारविन्द श्रियं
देवीं बद्ध हिमांशु रत्न मुकुटां वन्दे ऽरविन्द स्थिताम् ॥

ॐ ऋषिरुवाच ॥ १॥
निहन्यमानं तत्सैन्यं अवलोक्य महासुरः ।
सेनानीश्चिक्षुरः कोपात् ययौ योद्धु मथाम्बिकाम् ॥ २॥

स देवीं शरवर्षेण ववर्ष समरेऽसुरः ।
यथा मेरुगिरेः शृङ्गं तोय वर्षेण तोयदः ॥ ३॥

तस्य छित्वा ततो देवी लीलयैव शरोत्करान् ।
जघान तुरगान्बाणैर् यन्तारं चैव वाजिनाम् ॥ ४॥

चिच्छेद च धनुः सद्यो ध्वजं चाति समुच्छृतम् ।
विव्याध चैव गात्रेषु छिन्न धन्वान माशुगैः ॥ ५॥

सच्छिन्न धन्वा विरथो हताश्वो हत सारथिः ।
अभ्य धावत तां देवीं खड्ग चर्म धरोऽसुरः ॥ ६॥

सिंह माहत्य खड्गेन तीक्ष्ण धारेण मूर्धनि ।
आजघान भुजे सव्ये देवीमप्यति वेगवान् ॥ ७॥

तस्याः खड्गो भुजं प्राप्य पफाल नृप नन्दन ।
ततो जग्राह शूलं स कोपादरुण लोचनः ॥ ८॥

चिक्षेप च ततस्तत्तु भद्रकाल्यां महासुरः ।
जाज्वल्यमानं तेजोभी रविबिम्ब मिवाम्बरात् ॥ ९॥

दृष्ट्वा तदापतच्छूलं देवी शूल ममुञ्चत ।

तच्छूलं शतधा तेन नीतं स च महासुरः ॥ १०॥

हते तस्मिन्महावीर्ये महिषस्य चमूपतौ ।
आजगाम गजारूढश् चामर स्त्रिदशार्दनः ॥ ११॥

सोऽपि शक्तिं मुमोचाथ देव्यास्ता मम्बिका द्रुतम् ।
हुङ्काराभि हतां भूमौ पातयामास निष्प्रभाम् ॥ १२॥

भग्नां शक्तिं निपतितां दृष्ट्वा क्रोध समन्वितः ।
चिक्षेप चामरः शूलं बाणैस्तदपि साच्छिनत् ॥ १३॥

ततः सिंहः समुत्पत्य गज कुम्भान्तरे स्थितः ।
बाहु युद्धेन युयुधे तेनोच्चै स्त्रिदशारिणा ॥ १४॥

युध्यमानौ ततस्तौ तु तस्मान्नागान्महीं गतौ ।
युयुधातेऽति संरब्धौ प्रहारै रतिदारुणैः ॥ १५॥

ततो वेगात् खमुत्पत्य निपत्य च मृगारिणा ।
कर प्रहारेण शिरश् चामरस्य पृथक् कृतम् ॥ १६॥

उदग्रश्च रणे देव्या शिला वृक्षादिभि र्हतः ।
दन्त मुष्टि तलैश्चैव करालश्च निपातितः ॥ १७॥

देवी क्रुद्धा गदापातैश् चूर्णयामास चोद्धतम् ।
बाष्कलं भिन्दि पालेन बाणैस्ताम्रं तथान्धकम् ॥ १८॥

उग्रास्य मुग्रवीर्यं च तथैव च महाहनुम् ।
त्रिनेत्रा च त्रिशूलेन जघान परमेश्वरी ॥ १९॥

बिडाल स्यासिना कायात् पातयामास वै शिरः ।
दुर्धरं दुर्मुखं चोभौ शरैर्निन्ये यमक्षयम् ॥ २०॥

एवं सङ्क्षीयमाणे तु स्वसैन्ये महिषासुरः ।
माहिषेण स्वरूपेण त्रासयामास तान् गणान् ॥ २१॥

कांश्चित्तुण्ड प्रहारेण खुरक्षेपै स्तथापरान् ।
लाङ्गूल ताडितांश्चान्यान् शृङ्गाभ्यां च विदारितान् ॥ २२॥

वेगेन कांश्चिदपरान् नादेन भ्रमणेन च ।
निःश्वास पवने नान्यान् पातयामास भूतले ॥ २३॥

निपात्य प्रमथानीकं अभ्य धावत सोऽसुरः ।
सिंहं हन्तुं महादेव्याः कोपं चक्रे ततोऽम्बिका ॥ २४॥

सोऽपि कोपान्महावीर्यः खुरक्षुण्ण महीतलः ।
शृङ्गाभ्यां पर्वतानुच्चांश् चिक्षेप च ननाद च ॥ २५॥

वेगभ्रमण विक्षुण्णा मही तस्य व्यशीर्यत ।
लाङ्गूले नाहतश्चाब्धिः प्लावयामास सर्वतः ॥ २६॥

धुतशृङ्ग विभिन्नाश्च खण्डं खण्डं ययुर्घनाः ।
श्वासानिलास्ताः शतशो निपेतु र्नभसोऽचलाः ॥ २७॥

इति क्रोध समाध्मातं आपतन्तं महासुरम् ।
दृष्ट्वा सा चण्डिका कोपं तद्वधाय तदाकरोत् ॥ २८॥

सा क्षिप्त्वा तस्य वै पाशं तं बबन्ध महासुरम् ।
तत्याज माहिषं रूपं सोऽपि बद्धो महामृधे ॥ २९॥

ततः सिंहोऽभवत्सद्यो यावत्तस्याम्बिका शिरः ।
छिनत्ति तावत् पुरुषः खड्ग पाणि रदृश्यत ॥ ३०॥

तत एवाशु पुरुषं देवी चिच्छेद सायकैः ।
तं खड्ग चर्मणा सार्धं ततः सोऽभून्महागजः ॥ ३१॥

करेण च महासिंहं तं चकर्ष जगर्ज च ।
कर्षतस्तु करं देवी खड्गेन निरकृन्तत ॥ ३२॥

ततो महासुरो भूयो माहिषं वपुरास्थितः ।
तथैव क्षोभयामास त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥ ३३॥

ततः क्रुद्धा जगन्माता चण्डिका पान मुत्तमम् ।
पपौ पुनः पुनश्चैव जहासारुण लोचना ॥ ३४॥

ननर्द चासुरः सोऽपि बलवीर्य मदोद्धतः ।
विषाणाभ्यां च चिक्षेप चण्डिकां प्रति भूधरान् ॥ ३५॥

सा च तान्प्रहितां स्तेन चूर्णयन्ती शरोत्करैः ।

उवाच तं मदोद्धूत मुखरागा कुलाक्षरम् ॥ ३६॥

देव्युवाच ॥ ३७॥
गर्ज गर्ज क्षणं मूढ मधु यावत्पिबाम्यहम् ।
मया त्वयि हतेऽत्रैव गर्जिष्यन्त्याशु देवताः ॥ ३८॥

ऋषिरुवाच ॥ ३९॥
एवमुक्त्वा समुत्पत्य सारूढा तं महासुरम् ।
पादेनाक्रम्य कण्ठे च शूलेनैन मताडयत् ॥ ४०॥

ततः सोऽपि पदाक्रान्त स्तया निज मुखात्तदा ।
अर्ध निष्क्रान्त एवासीत् देव्या वीर्येण संवृतः ॥ ४१॥

अर्ध निष्क्रान्त एवासौ युध्यमानो महासुरः ।
तया महासिना देव्या शिरश्छित्त्वा निपातितः ॥ ४२॥

ततो हाहाकृतं सर्वं दैत्यसैन्यं ननाश तत् ।
प्रहर्षं च परं जग्मुः सकला देवतागणाः ॥ ४३॥

तुष्टुवुस्तां सुरा देवीं सहदिव्यै र्महर्षिभिः ।
जगु र्गन्धर्व पतयो ननृतुश्चाप्सरो गणाः ॥ ४४॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
महिषासुर वधो नाम तृतीयोऽध्यायः ॥ ३॥

॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥

ध्यानं
कालाभ्राभां कटाक्षैर् अरि कुल भयदां मौलि बद्धेन्दु रेखां
शङ्खं चक्र कृपाणं त्रिशिख मपि करैर् उद्वहन्तीं त्रिनेत्राम् ।
सिंह स्कन्दाधिरूढां त्रिभुवन मखिलं तेजसा पूरयन्तीं
ध्यायेद् दुर्गां जयाख्यां त्रिदश परिवृतां सेवितां सिद्धि कामैः ॥

ॐ ऋषिरुवाच ॥ १॥

शक्रादयः सुरगणा निहतेऽतिवीर्ये
तस्मिन्दुरात्मनि सुरारि बले च देव्या ।
तां तुष्टुवुः प्रणति नम्र शिरोधरां सा
वाग्भिः प्रहर्ष पुलकोद्गम चारुदेहाः ॥ २॥

देव्या यया ततमिदं जगदात्म शक्त्या
निःशेष देवगण शक्ति समूह मूर्त्या ।
तामम्बिका मखिल देव महर्षि पूज्यां
भक्त्या नताः स्म विदधातु शुभानि सा नः ॥ ३॥

यस्याः प्रभाव मतुलं भगवा ननन्तो
ब्रह्मा हरश्च न हि वक्तुमलं बलं च ।
सा चण्डिकाखिल जगत्परिपालनाय
नाशाय चाशुभ भयस्य मतिं करोतु ॥ ४॥

या श्रीः स्वयं सुकृतिनां भवनेष्वलक्ष्मीः
पापात्मनां कृतधियां हृदयेषु बुद्धिः ।
श्रद्धा सतां कुलजन प्रभवस्य लज्जा
तां त्वां नताः स्म परिपालय देवि विश्वम् ॥ ५॥

किं वर्णयाम तव रूप मचिन्त्य मेतत्
किञ्चातिवीर्य मसुर क्षयकारि भूरि ।
किं चाहवेषु चरितानि तवाति यानि
सर्वेषु देव्यसुर देवगणादि केषु ॥ ६॥

हेतुः समस्त जगतां त्रिगुणापि दोषैः
न ज्ञायसे हरिहरादिभि रप्यपारा ।
सर्वाश्र याखिल मिदं जगदंश भूतं
अव्याकृता हि परमा प्रकृतिस्त्वमाद्या ॥ ७॥

यस्याः समस्त सुरता समुदीरणेन
तृप्तिं प्रयाति सकलेषु मखेषु देवि ।
स्वाहासि वै पितृ गणस्य च तृप्तिहेतुः
उच्चार्यसे त्वमत एव जनैः स्वधा च ॥ ८॥

या मुक्ति हेतु रविचिन्त्य महाव्रता त्वं
अभ्यस्यसे सुनियतेन्द्रिय तत्त्व सारैः ।
मोक्षार्थिभि र्मुनिभिरस्त समस्त दोषैः
विद्यासि सा भगवती परमा हि देवि ॥ ९॥

शब्दात्मिका सुविमलर्ग्य जुषां निधानं
उद्गीथ रम्य पद पाठवतां च साम्नाम् ।
देवि त्रयी भगवती भव भावनाय
वार्तासि सर्व जगतां परमार्ति हन्त्री ॥ १०॥

मेधासि देवि विदिताखिल शास्त्रसारा
दुर्गासि दुर्ग भवसागर नौरसङ्गा ।
श्रीः कैटभारि हृदयैक कृताधिवासा
गौरी त्वमेव शशिमौलि कृत प्रतिष्ठा ॥ ११॥

ईषत्सहास ममलं परिपूर्ण चन्द्र-
बिम्बानुकारि कनकोत्तम कान्ति कान्तम् ।
अत्यद्भुतं प्रहृत मात्तरुषा तथापि
वक्त्रं विलोक्य सहसा महिषासुरेण ॥ १२॥

दृष्ट्वा तु देवि कुपितं भ्रुकुटीकरालं
उद्यच्छशाङ्क सदृशच्छवि यन्न सद्यः ।
प्राणान् मुमोच महिषस्तदतीव चित्रं
कैर्जीव्यते हि कुपितान्तक दर्शनेन ॥ १३॥

देवि प्रसीद परमा भवती भवाय
सद्यो विनाशयसि कोपवती कुलानि ।
विज्ञात मेत दधुनैव यदस्त मेतत्
नीतं बलं सुविपुलं महिषासुरस्य ॥ १४॥

ते सम्मता जनपदेषु धनानि तेषां

तेषां यशांसि न च सीदति धर्म वर्गः ।
धन्यास्त एव निभृतात्मज भृत्यदारा
येषां सदाभ्युदयदा भवती प्रसन्ना ॥ १५॥

धर्म्याणि देवि सकलानि सदैव कर्मानि
अत्यादृतः प्रतिदिनं सुकृती करोति ।
स्वर्गं प्रयाति च ततो भवती प्रसादात्
लोकत्रयेऽपि फलदा ननु देवि तेन ॥ १६॥

दुर्गे स्मृता हरसि भीति मशेष जन्तोः
स्वस्थैः स्मृता मति मतीव शुभां ददासि ।
दारिद्र्य दुःख भय हारिणि का त्वदन्या
सर्वोपकार करणाय सदार्द्रचित्ता ॥ १७॥

एभिर्हतै र्जगदुपैति सुखं तथैते
कुर्वन्तु नाम नरकाय चिराय पापम् ।
सङ्ग्राम मृत्यु मधिगम्य दिवं प्रयान्तु
मत्वेति नून महिता न्विनिहंसि देवि ॥ १८॥

दृष्ट्वैव किं न भवती प्रकरोति भस्म
सर्वासुरा नरिषु यत्प्रहिणोषि शस्त्रम् ।
लोकान्प्रयान्तु रिपवोऽपि हि शस्त्र पूता
इत्थं मति र्भवति तेष्वपि तेतिसाध्वी ॥ १९॥

खड्ग प्रभा निकर विस्फुरणै स्तथोग्रैः
शूलाग्र कान्ति निवहेन दृशोऽसुराणाम् ।

यन्नागता विलयमं शुमदिन्दु खण्ड-
योग्याननं तव विलोकयतां तदेतत् ॥ २०॥

दुर्वृत्त वृत्त शमनं तव देवि शीलं
रूपं तथैत दविचिन्त्य मतुल्य मन्यैः ।
वीर्यं च हन्तृ हृतदेव पराक्रमाणां
वैरिष्वपि प्रकटितैव दया त्वयेत्थम् ॥ २१॥

केनोपमा भवतु तेऽस्य पराक्रमस्य
रूपं च शत्रु भय कार्यति हारि कुत्र ।
चित्ते कृपा समर निष्ठुरता च दृष्टा
त्वय्येव देवि वरदे भुवनत्रयेऽपि ॥ २२॥

त्रैलोक्य मेत दखिलं रिपु नाशनेन
त्रातं त्वया समर मूर्धनि तेऽपि हत्वा ।
नीता दिवं रिपुगणा भयमप्यपास्तम्
अस्माक मुन्मद सुरारि भवं नमस्ते ॥ २३॥

शूलेन पाहि नो देवि पाहि खड्गेन चाम्बिके ।
घण्टा स्वनेन नः पाहि चाप ज्यानिःस्वनेन च ॥ २४॥

प्राच्यां रक्ष प्रतीच्यां च चण्डिके रक्ष दक्षिणे ।
भ्रामणे नात्म शूलस्य उत्तरस्यां तथेश्वरि ॥ २५॥

सौम्यानि यानि रूपाणि त्रैलोक्ये विचरन्ति ते ।
यानि चात्यन्त घोराणि तै रक्षास्मांस्तथा भुवम् ॥ २६॥

खड्ग शूल गदादीनि यानि चास्त्रानि तेऽम्बिके ।
कर पल्लव सङ्गीनि तैरस्मान् रक्ष सर्वतः ॥ २७॥

ऋषिरुवाच ॥ २८॥

एवं स्तुता सुरैर्दिव्यैः कुसुमै र्नन्दनोद्भवैः ।
अर्चिता जगतां धात्री तथा गन्धानुलेपनैः ॥ २९॥

भक्त्या समस्तै स्त्रिदशै र्दिव्यै र्धूपैस्तु धूपिता ।
प्राह प्रसाद सुमुखी समस्तान् प्रणतान् सुरान् ॥ ३०॥

देव्युवाच ॥ ३१॥

व्रियतां त्रिदशाः सर्वे यदस्मत्तोऽभिवाञ्छितम् ॥ ३२॥

देवा ऊचुः ॥ ३३॥

भगवत्या कृतं सर्वं न किञ्चि दवशिष्यते ॥ ३४॥

यदयं निहतः शत्रुर् अस्माकं महिषासुरः ।
यदि चापि वरो देयस् त्वयास्माकं महेश्वरि ॥ ३५॥

संस्मृता संस्मृता त्वं नो हिंसेथाः परमापदः ।
यश्च मर्त्यः स्तवैरेभिस् त्वां स्तोष्य त्यमलानने ॥ ३६॥

तस्य वित्तर्द्धि विभवैर् धन दारादि सम्पदाम् ।
वृद्धयेऽस्मत्प्रसन्ना त्वं भवेथाः सर्वदाम्बिके ॥ ३७॥

ऋषिरुवाच ॥ ३८॥

इति प्रसादिता देवैर् जगतोऽर्थे तथात्मनः ।
तथेत्युक्त्वा भद्रकाली बभूवान्त र्हिता नृप ॥ ३९॥

इत्येतत्कथितं भूप सम्भूता सा यथा पुरा ।
देवी देवशरीरेभ्यो जगत्त्रय हितैषिणी ॥ ४०॥

पुनश्च गौरी देहात्सा समुद्भूता यथाभवत् ।
वधाय दुष्ट दैत्यानां तथा शुम्भ निशुम्भयोः ॥ ४१॥

रक्षणाय च लोकानां देवाना मुपकारिणी ।
तच्छृणुष्व मयाख्यातं यथावत्कथयामि ते ॥ ४२॥

। ह्रीं ॐ ।
॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे
देवीमाहात्म्ये शक्रादि स्तुति र्नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४॥

॥ पञ्चमोऽध्यायः ॥

ध्यानम्
घण्टा शूल हलानि शङ्ख मुसले चक्रं धनुः सायकं

हस्ताब्जै र्दधतीं घनान्त विलसच्छीतांशु तुल्य प्रभाम् ।
गौरीदेह समुद्भवां त्रिजगतां आधारभूतां महा-
पूर्वामत्र सरस्वतीं अनुभजे शुम्भादि दैत्यार्दिनीम् ॥

ॐ क्लीं ऋषिरुवाच ॥ १॥

पुरा शुम्भ निशुम्भाभ्यां असुराभ्यां शचीपतेः ।
त्रैलोक्यं यज्ञभागाश्च हृता मद बलाश्रयात् ॥ २॥

तावेव सूर्यतां तद्वत् अधिकारं तथैन्दवम् ।
कौबेरमथ याम्यं च चक्राते वरुणस्य च ॥ ३॥

तावेव पवनर्द्धिं च चक्रतु र्वह्नि कर्म च ।
ततो देवा विनिर्धूता भ्रष्टराज्याः पराजिताः ॥ ४॥

हृताधिकारा स्त्रिदशास् ताभ्यां सर्वे निराकृताः ।
महासुराभ्यां तां देवीं संस्मरन्त्य पराजिताम् ॥ ५॥

तयास्माकं वरो दत्तो यथापत्सु स्मृताखिलाः ।
भवतां नाशयिष्यामि तत्क्षणा त्परमापदः ॥ ६॥

इति कृत्वा मतिं देवा हिमवन्तं नगेश्वरम् ।
जग्मुस्तत्र ततो देवीं विष्णुमायां प्रतुष्टुवुः ॥ ७॥

देवा ऊचुः ॥ ८॥

नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ।
नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्म ताम् ॥ ९॥

रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धात्र्यै नमो नमः ।
ज्योत्स्नायै चेन्दु रूपिण्यै सुखायै सततं नमः ॥ १०॥

कल्याण्यै प्रणतां वृद्ध्यै सिद्ध्यै कुर्मो नमो नमः ।
नैर्ऋत्यै भूभृतां लक्ष्म्यै शर्वाण्यै ते नमो नमः ॥ ११॥

दुर्गायै दुर्गपारायै सारायै सर्वकारिण्यै ।
ख्यात्यै तथैव कृष्णायै धूम्रायै सततं नमः ॥ १२॥

अतिसौम्याति रौद्रायै नतास्तस्यै नमो नमः ।
नमो जगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ॥ १३॥

या देवी सर्वभूतेषु विष्णुमायेति शब्दिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १४-१६॥

या देवी सर्वभूतेषु चेतने त्यभिधीयते ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १७-१९॥

या देवी सर्वभूतेषु बुद्धि रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २०-२२॥

या देवी सर्वभूतेषु निद्रा रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २३-२५॥

या देवी सर्वभूतेषु क्षुधा रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २६-२८॥

या देवी सर्वभूतेषु छाया रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २९-३१॥

या देवी सर्वभूतेषु शक्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ३२-३४॥

या देवी सर्वभूतेषु तृष्णा रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ३५-३७॥

या देवी सर्वभूतेषु क्षान्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ३८-४०॥

या देवी सर्वभूतेषु जाति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ४१-४३॥

या देवी सर्वभूतेषु लज्जा रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ४४-४६॥

या देवी सर्वभूतेषु शान्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ४७-४९॥

या देवी सर्वभूतेषु श्रद्धा रूपेण संस्थिता ।

नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ५०-५२॥

या देवी सर्वभूतेषु कान्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ५३-५५॥

या देवी सर्वभूतेषु लक्ष्मी रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ५६-५८॥

या देवी सर्वभूतेषु वृत्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ५९-६१॥

या देवी सर्वभूतेषु स्मृति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ६२-६४॥

या देवी सर्वभूतेषु दया रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ६५-६७॥

या देवी सर्वभूतेषु तुष्टि रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ६८-७०॥

या देवी सर्वभूतेषु मातृ रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ७१-७३॥

या देवी सर्वभूतेषु भ्रान्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ७४-७६॥

इन्द्रियाणा मधिष्ठात्री भूतानां चाखिलेषु या ।
भूतेषु सततं तस्यै व्याप्त्यै देव्यै नमो नमः ॥ ७७॥

चितिरूपेण या कृत्स्नं एतद् व्याप्य स्थिता जगत् ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ७८-८०॥

स्तुता सुरैः पूर्व मभीष्ट संश्रयात्
तथा सुरेन्द्रेण दिनेषु सेविता ।
करोतु सा नः शुभ हेतुरीश्वरी
शुभानि भद्राण्यपि हन्तु चापदः ॥ ८१॥

या साम्प्रतं चोद्धत दैत्यतापितैः
अस्माभि रीशा च सुरै र्नमस्यते ।
या च स्मृता तत्क्षणमेव हन्ति नः
सर्वापदो भक्ति विनम्र मूर्तिभिः ॥ ८२॥

ऋषिरुवाच ॥ ८३॥

एवं स्तवाभि युक्तानां देवानां तत्र पार्वती ।
स्नातु मभ्याययौ तोये जाह्नव्या नृपनन्दन ॥ ८४॥

साब्रवीत्तान् सुरान् सुभ्रू र्भवद्भिः स्तूयतेऽत्र का ।
शरीर कोशतश्चास्याः समुद्भूता ब्रवीच्छिवा ॥ ८५॥

स्तोत्रं ममैतत्क्रियते शुम्भदैत्य निराकृतैः ।
देवैः समेतैः समरे निशुम्भेन पराजितैः ॥ ८६॥

शरीर कोशाद्यत्तस्याः पार्वत्या निःसृताम्बिका ।
कौशिकीति समस्तेषु ततो लोकेषु गीयते ॥ ८७॥

तस्यां विनिर्गतायां तु कृष्णा भूत्सापि पार्वती ।
कालिकेति समाख्याता हिमाचल कृताश्रया ॥ ८८॥

ततोऽम्बिकां परं रूपं बिभ्राणां सुमनोहरम् ।
ददर्श चण्डो मुण्डश्च भृत्यौ शुम्भ निशुम्भयोः ॥ ८९॥

ताभ्यां शुम्भाय चाख्याता सातीव सुमनोहरा ।
काप्यास्ते स्त्री महाराज भासयन्ती हिमाचलम् ॥ ९०॥

नैव तादृक् क्वचिद्रूपं दृष्टं केनचि दुत्तमम् ।
ज्ञायतां काप्यसौ देवी गृह्यतां चासुरेश्वर ॥ ९१॥

स्त्रीरत्नमति चार्वङ्गी द्योतयन्ती दिशस्त्विषा ।
सा तु तिष्ठति दैत्येन्द्र तां भवान् द्रष्टु मर्हति ॥ ९२॥

यानि रत्नानि मणयो गजाश्वादीनि वै प्रभो ।
त्रैलोक्ये तु समस्तानि साम्प्रतं भान्ति ते गृहे ॥ ९३॥

ऐरावतः समानीतो गजरत्नं पुरन्दरात् ।
पारिजात तरुश्चायं तथैवोच्चैःश्रवा हयः ॥ ९४॥

विमानं हंससंयुक्तं एतत्तिष्ठति तेऽङ्गणे ।

रत्नभूत मिहानीतं यदासी द्वेधसोऽद्भुतम् ॥ ९५॥

निधिरेष महापद्मः समानीतो धनेश्वरात् ।
किञ्जल्किनीं ददौ चाब्धिर् माला मम्लान पङ्कजाम् ॥ ९६॥

छत्रं ते वारुणं गेहे काञ्चनस्रावि तिष्ठति ।
तथायं स्यन्दनवरो यः पुरासीत्प्रजापतेः ॥ ९७॥

मृत्यो रुत्क्रान्तिदा नाम शक्तिरीश त्वया हृता ।
पाशः सलिल राजस्य भ्रातुस्तव परिग्रहे ॥ ९८॥

निशुम्भस्याब्धि जाताश्च समस्ता रत्नजातयः ।
वह्निरपि ददौ तुभ्यं अग्नि शौचे च वाससी ॥ ९९॥

एवं दैत्येन्द्र रत्नानि समस्तान्या हृतानि ते ।
स्त्रीरत्न मेषा कल्याणी त्वया कस्मान्न गृह्यते ॥ १००॥

ऋषिरुवाच ॥ १०१॥

निशम्येति वचः शुम्भः स तदा चण्ड मुण्डयोः ।
प्रेषयामास सुग्रीवं दूतं देव्या महासुरम् ॥ १०२॥

इति चेति च वक्तव्या सा गत्वा वचनान्मम ।
यथा चाभ्येति सम्प्रीत्या तथा कार्यं त्वया लघु ॥ १०३॥

स तत्र गत्वा यत्रास्ते शैलोद्देशे ऽतिशोभने ।

तां च देवीं ततः प्राह श्लक्ष्णं मधुरया गिरा ॥ १०४॥

दूत उवाच ॥ १०५॥

देवि दैत्येश्वरः शुम्भस् त्रैलोक्ये परमेश्वरः ।
दूतोऽहं प्रेषितस्तेन त्वत्सकाश मिहागतः ॥ १०६॥

अव्याहताज्ञः सर्वासु यः सदा देव योनिषु ।
निर्जिताखिल दैत्यारिः स यदाह शृणुष्व तत् ॥ १०७॥

मम त्रैलोक्य मखिलं मम देवा वशानुगाः ।
यज्ञभागा नहं सर्वान् उपाश्नामि पृथक् पृथक् ॥ १०८॥

त्रैलोक्ये वर रत्नानि मम वश्यान्यशेषतः ।
तथैव गजरत्नं च हृतं देवेन्द्र वाहनम् ॥ १०९॥

क्षीरोद मथनोद्भूतं अश्वरत्नं ममामरैः ।
उच्चैः श्रवस संज्ञं तत् प्रणिपत्य समर्पितम् ॥ ११०॥

यानि चान्यानि देवेषु गन्धर्वेषूरगेषु च ।
रत्नभूतानि भूतानि तानि मय्येव शोभने ॥ १११॥

स्त्रीरत्नभूतां त्वां देवि लोके मन्यामहे वयम् ।
सा त्वमस्मानु पागच्छ यतो रत्नभुजो वयम् ॥ ११२॥

मां वा ममानुजं वापि निशुम्भ मुरु विक्रमम् ।

भज त्वं चञ्चलापाङ्गि रत्नभूतासि वै यतः ॥ ११३॥

परमैश्वर्य मतुलं प्राप्स्यसे मत्परिग्रहात् ।
एतद्बुद्ध्या समालोच्य मत्परिग्रहतां व्रज ॥ ११४॥

ऋषिरुवाच ॥ ११५॥

इत्युक्ता सा तदा देवी गम्भीरान्तःस्मिता जगौ ।
दुर्गा भगवती भद्रा ययेदं धार्यते जगत् ॥ ११६॥

देव्युवाच ॥ ११७॥

सत्यमुक्तं त्वया नात्र मिथ्या किञ्चित्त्वयोदितम् ।
त्रैलोक्याधिपतिः शुम्भो निशुम्भश्चापि तादृशः ॥ ११८॥

किं त्वत्र यत्प्रतिज्ञातं मिथ्या तत्क्रियते कथम् ।
श्रूयता मल्प बुद्धित्वात् प्रतिज्ञा या कृता पुरा ॥ ११९॥

यो मां जयति सङ्ग्रामे यो मे दर्पं व्यपोहति ।
यो मे प्रतिबलो लोके स मे भर्ता भविष्यति ॥ १२०॥

तदागच्छतु शुम्भोऽत्र निशुम्भो वा महाबलः ।
मां जित्वा किं चिरेणात्र पाणिं गृह्णातु मे लघु ॥ १२१॥

दूत उवाच ॥ १२२॥

अवलिप्तासि मैवं त्वं देवि ब्रूहि ममाग्रतः ।
त्रैलोक्ये कः पुमांस्तिष्ठेत् अग्रे शुम्भ निशुम्भयोः ॥ १२३॥

अन्येषामपि दैत्यानां सर्वे देवा न वै युधि ।
तिष्ठन्ति सम्मुखे देवि किं पुनः स्त्री त्वमेकिका ॥ १२४॥

इन्द्राद्याः सकला देवास् तस्थुर्येषां न संयुगे ।
शुम्भादीनां कथं तेषां स्त्री प्रयास्यसि सम्मुखम् ॥ १२५॥

सा त्वं गच्छ मयैवोक्ता पार्श्वं शुम्भ निशुम्भयोः ।
केशाकर्षण निर्धूत गौरवा मा गमिष्यसि ॥ १२६॥

देव्युवाच ॥ १२७॥

एवमेतद् बली शुम्भो निशुम्भश्चापि तादृशः ।
किं करोमि प्रतिज्ञा मे यदनालोचिता पुरा ॥ १२८॥

स त्वं गच्छ मयोक्तं ते यदेतत्सर्व मादृतः ।
तदाचक्ष्वा सुरेन्द्राय स च युक्तं करोतु यत् ॥ १२९॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
देव्या दूत संवादो नाम पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५॥

॥ षष्ठोऽध्यायः ॥

ध्यानं
नागाधीश्वर विष्टरां फणि फणोत्तंसोरु रत्नावली
भास्वद् देह लतां दिवाकर निभां नेत्रत्रयोद्भासितां ।
माला कुम्भ कपाल नीरजकरां चन्द्रार्ध चूढाम्बरां
सर्वज्ञेश्वर भैरवाङ्क निलयां पद्मावतीं चिन्तये ॥

ॐ ऋषिरुवाच ॥ १॥

इत्याकर्ण्य वचो देव्याः स दूतोऽमर्ष पूरितः ।
समाचष्ट समागम्य दैत्य राजाय विस्तरात् ॥ २॥

तस्य दूतस्य तद्वाक्यं आकर्ण्या सुरराट् ततः ।
सक्रोधः प्राह दैत्यानां अधिपं धूम्रलोचनम् ॥ ३॥

हे धूम्रलोचनाशु त्वं स्वसैन्य परिवारितः ।
तामानय बलाद्दुष्टां केशाकर्षण विह्वलाम् ॥ ४॥

तत्परित्राणदः कश्चित् यदि वोत्तिष्ठतेऽपरः ।
स हन्तव्योऽमरो वापि यक्षो गन्धर्व एव वा ॥ ५॥

ऋषिरुवाच ॥ ६॥

तेनाज्ञप्तस्ततः शीघ्रं स दैत्यो धूम्रलोचनः ।
वृतः षष्ट्या सहस्राणां असुराणां द्रुतं ययौ ॥ ७॥

स दृष्ट्वा तां ततो देवीं तुहिनाचल संस्थिताम् ।
जगादोच्चैः प्रयाहीति मूलं शुम्भ निशुम्भयोः ॥ ८॥

न चेत्प्रीत्याद्य भवती मद्भर्तार मुपैष्यति ।
ततो बलान्नयाम्येष केशाकर्षण विह्वलाम् ॥ ९॥

देव्युवाच ॥ १०॥

दैत्येश्वरेण प्रहितो बलवान्बल संवृतः ।
बलान्नयसि मामेवं ततः किं ते करोम्यहम् ॥ ११॥

ऋषिरुवाच ॥ १२॥

इत्युक्तः सोऽभ्यधावत्तां असुरो धूम्रलोचनः ।
हुङ्कारेणैव तं भस्म सा चकाराम्बिका तदा ॥ १३॥

अथ क्रुद्धं महासैन्यं असुराणां तथाम्बिका ।
ववर्ष सायकै स्तीक्ष्णै स्तथा शक्तिपरश्वधैः ॥ १४॥

ततो धुतसटः कोपात् कृत्वा नादं सुभैरवम् ।
पपातासुर सेनायां सिंहो देव्याः स्ववाहनः ॥ १५॥

कांश्चित्कर प्रहारेण दैत्यानास्येन चापरान् ।
आक्रम्य चाधरेणान्यान् स जघान महासुरान् ॥ १६॥

केषाञ्चित्पाटयामास नखैः कोष्ठानि केसरी ।

तथा तलप्रहारेण शिरांसि कृतवान्पृथक् ॥ १७॥

विच्छिन्न बाहु शिरसः कृतास्तेन तथापरे ।
पपौ च रुधिरं कोष्ठात् अन्येषां धुतकेसरः ॥ १८॥

क्षणेन तद्बलं सर्वं क्षयं नीतं महात्मना ।
तेन केसरिणा देव्या वाहनेनाति कोपिना ॥ १९॥

श्रुत्वा तमसुरं देव्या निहतं धूम्रलोचनम् ।
बलं च क्षयितं कृत्स्नं देवी केसरिणा ततः ॥ २०॥

चुकोप दैत्याधिपतिः शुम्भः प्रस्फुरिता धरः ।
आज्ञापयामास च तौ चण्डमुण्डौ महासुरौ ॥ २१॥

हे चण्ड हे मुण्ड बलै र्बहुभिः परिवारितौ ।
तत्र गच्छत गत्वा च सा समानीयतां लघु ॥ २२॥

केशेष्वाकृष्य बद्ध्वा वा यदि वः संशयो युधि ।
तदाशेषायुधैः सर्वैर् असुरै र्विनिहन्यताम् ॥ २३॥

तस्यां हतायां दुष्टायां सिंहे च विनिपातिते ।
शीघ्र मागम्यतां बद्ध्वा गृहीत्वा तामथाम्बिकाम् ॥ २४॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
शुम्भ निशुम्भ सेनानी धूम्रलोचन वधो नाम षष्ठोऽध्यायः ॥ ६॥

॥ सप्तमोऽध्यायः ॥

ध्यानं
ध्यायेयं रत्न पीठे शुककल पठितं श्रुण्वतीं श्यामलाङ्गीं।
न्यस्तैकाङ्घ्रिं सरोजे शशि शकल धरां वल्लकीं वादयन्तीं
कह्लाराबद्ध मालां नियमित विलसच्चोलिकां रक्त वस्त्रां।
मातङ्गीं शङ्ख पात्रां मधुर मधुमदां चित्रकोद्भासि भालां।

ॐ ऋषिरुवाच ॥ १॥

आज्ञप्तास्ते ततो दैत्या श्चण्डमुण्ड पुरोगमाः ।
चतुरङ्ग बलोपेता ययुर भ्युद्यता युधाः ॥ २॥

ददृशुस्ते ततो देवीं ईषद्धासां व्यवस्थिताम् ।
सिंहस्योपरि शैलेन्द्र शृङ्गे महति काञ्चने ॥ ३॥

ते दृष्ट्वा तां समादातुं उद्यमं चक्रुरुद्यताः ।
आकृष्ट चापासिधरा स्तथान्ये तत्समीपगाः ॥ ४॥

ततः कोपं चकारोच्चैर् अम्बिका तानरीन्प्रति ।
कोपेन चास्या वदनं मषीवर्ण मभूत्तदा ॥ ५॥

भ्रुकुटी कुटिलात्तस्या ललाट फलकादद्रुतम् ।
काली कराल वदना विनिष्क्रान्तासि पाशिनी ॥ ६॥

विचित्र खट्वाङ्ग धरा नरमाला विभूषणा ।

द्वीपिचर्म परीधाना शुष्क मांसाति भैरवा ॥ ७॥

अतिविस्तार वदना जिह्वा ललन भीषणा ।
निमग्ना रक्त नयना नादापूरित दिङ्मुखा ॥ ८॥

सा वेगेनाभिपतिता घातयन्ती महासुरान् ।
सैन्ये तत्र सुरारीणां अभक्षयत तद्बलम् ॥ ९॥

पार्ष्णि ग्राहाङ्कुश ग्राहि योध घण्टा समन्वितान् ।
समादायैक हस्तेन मुखे चिक्षेप वारणान् ॥ १०॥

तथैव योधं तुरगै रथं सारथिना सह ।
निक्षिप्य वक्त्रे दशनैश् चर्वयन्त्यति भैरवम् ॥ ११॥

एकं जग्राह केशेषु ग्रीवायामथ चापरम् ।
पादेनाक्रम्य चैवान्य मुरसान्य मपोथयत् ॥ १२॥

तैर्मुक्तानि च शस्त्राणि महास्त्राणि तथासुरैः ।
मुखेन जग्राह रुषा दशनै र्मथितान्यपि ॥ १३॥

बलिनां तद्बलं सर्वं असुराणां दुरात्मनाम् ।
ममर्दा भक्षयच्चान्यान् अन्यांश्चा ताडयत्तदा ॥ १४॥

असिना निहताः केचित् केचित्खट्वाङ्ग ताडिताः ।
जग्मु र्विनाश मसुरा दन्ताग्राभिहता स्तथा ॥ १५॥

क्षणेन तद्बलं सर्वं असुराणां निपातितम् ।
दृष्ट्वा चण्डोऽभिदुद्राव तां काली मतिभीषणाम् ॥ १६॥

शरवर्षै र्महाभीमै र्भीमाक्षीं तां महासुरः ।
छादयामास चक्रैश्च मुण्डः क्षिप्तैः सहस्रशः ॥ १७॥

तानि चक्राण्यनेकानि विशमानानि तन्मुखम् ।
बभुर्यथार्क बिम्बानि सुबहूनि घनोदरम् ॥ १८॥

ततो जहासातिरुषा भीमं भैरव नादिनी ।
काली कराल वदना दुर्दर्श दशनोज्ज्वला ॥ १९॥

उत्थाय च महासिंहं देवी चण्ड मधावत ।
गृहीत्वा चास्य केशेषु शिरस्तेनासिनाच्छिनत् ॥ २०॥

अथ मुण्डोऽभ्य धावत्तां दृष्ट्वा चण्डं निपातितम् ।
तमप्यपातयद्भूमौ सा खड्गाभि हतं रुषा ॥ २१॥

हतशेषं ततः सैन्यं दृष्ट्वा चण्डं निपातितम् ।
मुण्डं च सुमहावीर्यं दिशो भेजे भयातुरम् ॥ २२॥

शिरश्चण्डस्य काली च गृहीत्वा मुण्डमेव च ।
प्राह प्रचण्डाट्टहास मिश्रमभ्येत्य चण्डिकाम् ॥ २३॥

मया तवात्रो पहृतौ चण्डमुण्डौ महापशू ।
युद्धयज्ञे स्वयं शुम्भं निशुम्भं च हनिष्यसि ॥ २४॥

ऋषिरुवाच ॥ २५॥

तावानीतौ ततो दृष्ट्वा चण्डमुण्डौ महासुरौ ।
उवाच कालीं कल्याणी ललितं चण्डिका वचः ॥ २६॥

यस्माच्चण्डं च मुण्डं च गृहीत्वा त्वमुपागता ।
चामुण्डेति ततो लोके ख्याता देवी भविष्यसि ॥ २७॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
चण्ड मुण्ड वधो नाम सप्तमोऽध्यायः ॥ ७॥

॥ अष्टमोऽध्यायः ॥

ध्यानं
अरुणां करुणा तरङ्गिताक्षीं धृत पाशाङ्कुश बाणचाप हस्ताम् ।
अणिमाधिभि रावृतां मयूखैर् अहमित्येव विभावये भवानीम् ॥

ॐ ऋषिरुवाच ॥ १॥

चण्डे च निहते दैत्ये मुण्डे च विनिपातिते ।
बहुलेषु च सैन्येषु क्षयितेष्वसुरेश्वरः ॥ २॥

ततः कोप पराधीन चेताः शुम्भः प्रतापवान् ।

उद्योगं सर्व सैन्यानां दैत्याना मादिदेश ह ॥ ३॥

अद्य सर्वबलै र्दैत्याः षडशीति रुदायुधाः ।
कम्बूनां चतुरशीतिर् निर्यान्तु स्वबलैर्वृताः ॥ ४॥

कोटिवीर्याणि पञ्चाशत् असुराणां कुलानि वै ।
शतं कुलानि धौम्राणां निर्गच्छन्तु ममाज्ञया ॥ ५॥

कालका दौर्हृदा मौर्वाः कालिकेया स्तथासुराः ।
युद्धाय सज्जा निर्यान्तु आज्ञया त्वरिता मम ॥ ६॥

इत्याज्ञाप्या सुरपतिः शुम्भो भैरव शासनः ।
निर्जगाम महासैन्य सहस्रै र्बहुभिर्वृतः ॥ ७॥

आयान्तं चण्डिका दृष्ट्वा तत्सैन्य मतिभीषणम् ।
ज्यास्वनैः पूरयामास धरणी गगनान्तरम् ॥ ८॥

ततः सिंहो महानादं अतीव कृतवान्नृप ।
घण्टास्वनेन तान्नादं अम्बिका चोपबृंहयत् ॥ ९॥

धनुर्ज्या सिंह घण्टानां नादापूरित दिङ्मुखा ।
निनादै र्भीषणैः काली जिग्ये विस्तारितानना ॥ १०॥

तं निनाद मुपश्रुत्य दैत्यसैन्यै श्चतुर्दिशम् ।
देवी सिंहस्तथा काली सरोषैः परिवारिता ॥ ११॥

एतस्मिन्नन्तरे भूप विनाशाय सुरद्विषाम् ।
भवायामर सिंहानां अतिवीर्य बलान्विताः ॥ १२॥

ब्रह्मेश गुह विष्णूनां तथेन्द्रस्य च शक्तयः ।
शरीरेभ्यो विनिष्क्रम्य तद्रूपैश्चण्डिकां ययुः ॥ १३॥

यस्य देवस्य यद्रूपं यथा भूषण वाहनम् ।
तद्वदेव हि तच्छक्तिर् असुरान्योद्धु माययौ ॥ १४॥

हंसयुक्त विमानाग्रे साक्ष सूत्र कमण्डलुः ।
आयाता ब्रह्मणः शक्तिर् ब्रह्माणीत्यभिधीयते ॥ १५॥

माहेश्वरी वृषारूढा त्रिशूल वर धारिणी ।
महाहिवलया प्राप्ता चन्द्ररेखा विभूषणा ॥ १६॥

कौमारी शक्ति हस्ता च मयूर वर वाहना ।
योद्धु मभ्याययौ दैत्यान् अम्बिका गुहरूपिणी ॥ १७॥

तथैव वैष्णवी शक्तिर् गरुडोपरि संस्थिता ।
शङ्ख चक्र गदा शार्ङ्ग खड्ग हस्ताभ्युपाययौ ॥ १८॥

यज्ञवाराह मतुलं रूपं या बिभ्रतो हरेः ।
शक्तिः साप्याययौ तत्र वाराहीं बिभ्रती तनुम् ॥ १९॥

नारसिंही नृसिंहस्य बिभ्रती सदृशं वपुः ।
प्राप्ता तत्र सटाक्षेप क्षिप्त नक्षत्र संहतिः ॥ २०॥

वज्रहस्ता तथैवैन्द्री गजराजोपरि स्थिता ।
प्राप्ता सहस्र नयना यथा शक्रस्तथैव सा ॥ २१॥

ततः परिवृत स्ताभिर् ईशानो देव शक्तिभिः ।
हन्यन्ता मसुराः शीघ्रं मम प्रीत्याह चण्डिकाम् ॥ २२॥

ततो देवी शरीरात्तु विनिष्क्रान्तातिं भीषणा ।
चण्डिका शक्ति रत्युग्रा शिवाशत निनादिनी ॥ २३॥

सा चाह धूम्र जटिलं ईशान मपराजिता ।
दूत त्वं गच्छ भगवन् पार्श्वं शुम्भ निशुम्भयोः ॥ २४॥

ब्रूहि शुम्भं निशुम्भं च दानवा वतिगर्वितौ ।
ये चान्ये दानवास्तत्र युद्धाय समुपस्थिताः ॥ २५॥

त्रैलोक्य मिन्द्रो लभतां देवाः सन्तु हविर्भुजः ।
यूयं प्रयात पातालं यदि जीवितु मिच्छथ ॥ २६॥

बलावले पादथ चेत् भवन्तो युद्ध काङ्क्षिणः ।
तदागच्छत तृप्यन्तु मच्छिवाः पिशितेन वः ॥ २७॥

यतो नियुक्तो दौत्येन तया देव्या शिवः स्वयम् ।
शिवदूतीति लोकेऽस्मिंस् ततः सा ख्याति मागता ॥ २८॥

तेऽपि श्रुत्वा वचो देव्याः शर्वाख्यातं महासुराः ।

अमर्षापूरिता जग्मुर् यत्र कात्यायनी स्थिता ॥ २९॥

ततः प्रथममे वाग्रे शर शक्त्यृष्टि वृष्टिभिः ।
ववर्षु रुद्धतामर्षास् तां देवी ममरारयः ॥ ३०॥

सा च तान् प्रहितान् बाणाञ्छूल शक्ति परश्वधान् ।
चिच्छेद लीलयाध्मात धनु र्मुक्तै र्महेषुभिः ॥ ३१॥

तस्याग्रतस्तथा काली शूलपात विदारितान् ।
खट्वाङ्ग पोथितांश्चारीन् कुर्वती व्यचरत्तदा ॥ ३२॥

कमण्डलु जलाक्षेप हतवीर्यान् हतौजसः ।
ब्रह्माणी चाकरोच्छत्रून् येन येन स्म धावति ॥ ३३॥

माहेश्वरी त्रिशूलेन तथा चक्रेण वैष्णवी ।
दैत्याञ्जघान कौमारी तथा शक्त्याति कोपना ॥ ३४॥

ऐन्द्री कुलिश पातेन शतशो दैत्य दानवाः ।
पेतु र्विदारिताः पृथ्व्यां रुधिरौघ प्रवर्षिणः ॥ ३५॥

तुण्ड प्रहार विध्वस्ता दंष्ट्राग्रक्षत वक्षसः ।
वाराह मूर्त्या न्यपतंश् चक्रेण च विदारिताः ॥ ३६॥

नखै र्विदारितांश्चान्यान् भक्षयन्ती महासुरान् ।
नारसिंही चचाराजौ नादापूर्ण दिगम्बरा ॥ ३७॥

चण्डाट्टहासै रसुराः शिवदूत्यभि दूषिताः ।
पेतुः पृथिव्यां पतितांस् तांश्च खादाथ सा तदा ॥ ३८॥

इति मातृगणं क्रुद्धं मर्दयन्तं महासुरान् ।
दृष्ट्वाभ्युपायै र्विविधैर् नेशु र्देवारि सैनिकाः ॥ ३९॥

पलायन परान्दृष्ट्वा दैत्यान्मातृगणार्दितान् ।
योद्धु मभ्याययौ क्रुद्धो रक्तबीजो महासुरः ॥ ४०॥

रक्तबिन्दु र्यदा भूमौ पतत्यस्य शरीरतः ।
समुत्पतति मेदिन्यां तत्प्रमाणो महासुरः ॥ ४१॥

युयुधे स गदा पाणिर् इन्द्र शक्त्या महासुरः ।
ततश्चैन्द्री स्ववज्रेण रक्तबीज मताडयत् ॥ ४२॥

कुलिशे नाहतस्याशु बहु सुस्राव शोणितम् ।
समुत्तस्थु स्ततो योधास् तद्रूपास्तत्पराक्रमाः ॥ ४३॥

यावन्तः पतिता स्तस्य शरीराद्रक्त बिन्दवः ।
तावन्तः पुरुषा जातास् तद्वीर्य बल विक्रमाः ॥ ४४॥

ते चापि युयुधु स्तत्र पुरुषा रक्त सम्भवाः ।
समं मातृभि रत्युग्र शस्त्र पाताति भीषणम् ॥ ४५॥

पुनश्च वज्रपातेन क्षतमस्य शिरो यदा ।
ववाह रक्तं पुरुषास् ततो जाताः सहस्रशः ॥ ४६॥

वैष्णवी समरे चैनं चक्रेणाभि जघान ह ।
गदया ताडयामास ऐन्द्री तमसुरेश्वरम् ॥ ४७॥

वैष्णवी चक्र भिन्नस्य रुधिरस्राव सम्भवैः ।
सहस्रशो जगद्व्याप्तं तत्प्रमाणै र्महासुरैः ॥ ४८॥

शक्त्या जघान कौमारी वाराही च तथासिना ।
माहेश्वरी त्रिशूलेन रक्तबीजं महासुरम् ॥ ४९॥

स चापि गदया दैत्यः सर्वा एवाहनत् पृथक् ।
मातृः कोप समाविष्टो रक्तबीजो महासुरः ॥ ५०॥

तस्याहतस्य बहुधा शक्ति शूलादिभि र्भुवि ।
पपात यो वै रक्तौघस् तेनासञ्छतशोऽसुराः ॥ ५१॥

तैश्चासुरा सृक्सम्भूतैर् असुरैः सकलं जगत् ।
व्याप्त मासीत्ततो देवा भयमाजग्मु रुत्तमम् ॥ ५२॥

तान् विषण्णान् सुरान् दृष्ट्वा चण्डिका प्राह सत्वरम् ।
उवाच कालीं चामुण्डे विस्तीर्णं वदनं कुरु ॥ ५३॥

मच्छस्त्र पात सम्भूतान् रक्तबिन्दून् महासुरान् ।
रक्तबिन्दोः प्रतीच्छ त्वं वक्त्रेणानेन वेगिना ॥ ५४॥

भक्षयन्ती चर रणे तदुत्पन्नान्महासुरान् ।

एवमेष क्षयं दैत्यः क्षीणरक्तो गमिष्यति ॥ ५५॥

भक्ष्यमाणा स्त्वया चोग्रा न चोत्पत्स्यन्ति चापरे ।
इत्युक्त्वा तां ततो देवी शूलेनाभि जघान तम् ॥ ५६॥

मुखेन काली जगृहे रक्तबीजस्य शोणितम् ।
ततोऽसावा जघानाथ गदया तत्र चण्डिकाम् ॥ ५७॥

न चास्या वेदनां चक्रे गदा पातोऽल्पि कामपि ।
तस्याह तस्य देहात्तु बहु सुस्राव शोणितम् ॥ ५८॥

यतस्ततस्तद्व क्त्रेण चामुण्डा सम्प्रतीच्छति ।
मुखे समुद्गता येऽस्या रक्तपातान्महासुराः ॥ ५९॥

तांश्चखादाथ चामुण्डा पपौ तस्य च शोणितम् ।
देवी शूलेन वज्रेण बाणै रसिभिर्ऋष्टिभिः ॥ ६०॥

जघान रक्तबीजं तं चामुण्डा पीत शोणितम् ।
स पपात महीपृष्ठे शस्त्र सङ्घ समाहतः ॥ ६१॥

नीरक्तश्च महीपाल रक्तबीजो महासुरः ।
ततस्ते हर्षमतुलं अवापुस्त्रिदशा नृप ॥ ६२॥

तेषां मातृगणो जातो ननर्ता सृङ्गदोद्धतः ॥ ६३॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये

रक्तबीज वधो नामाष्टमोऽध्यायः ॥ ८॥

॥ नवमोऽध्यायः ॥

ध्यानं
ॐ बन्धूक काञ्चननिभं रुचिराक्षमालां
पाशाङ्कुशौ च वरदां निजबाहु दण्डैः ।
बिभ्राण मिन्दु शकलाभरणां त्रिनेत्रं
अर्धाम्बिकेश मनिशं वपुराश्रयामि ॥

ॐ राजोवाच ॥ १॥

विचित्रमिद माख्यातं भगवन् भवता मम ।
देव्याश्चरित माहात्म्यं रक्तबीज वधाश्रितम् ॥ २॥

भूयश्चेच्छाम्यहं श्रोतुं रक्तबीजे निपातिते ।
चकार शुम्भो यत्कर्म निशुम्भश्चातिकोपनः ॥ ३॥

ऋषिरुवाच ॥ ४॥

चकार कोप मतुलं रक्तबीजे निपातिते ।
शुम्भासुरो निशुम्भश्च हतेष्वन्येषु चाहवे ॥ ५॥

हन्यमानं महासैन्यं विलोक्यामर्ष मुद्वहन् ।
अभ्यधाव न्निशुम्भोऽथ मुख्ययासुर सेनया ॥ ६॥

तस्याग्रत स्तथा पृष्ठे पार्श्वयोश्च महासुराः ।
सन्दष्टौष्ठपुटाः क्रुद्धा हन्तुं देवी मुपाययुः ॥ ७॥

आजगाम महावीर्यः शुम्भोऽपि स्वबलैर्वृतः ।
निहन्तुं चण्डिकां कोपात् कृत्वा युद्धं तु मातृभिः ॥ ८॥

ततो युद्धमती वासीत् देव्या शुम्भ निशुम्भयोः ।
शरवर्ष मतीवोग्रं मेघयोरिव वर्षतोः ॥ ९॥

चिच्छेदा स्ताञ्छरां स्ताभ्यां चण्डिका स्वशरोत्करैः ।
ताडयामास चाङ्गेषु शस्त्रौघै रसुरेश्वरौ ॥ १०॥

निशुम्भो निशितं खड्गं चर्म चादाय सुप्रभम् ।
अताडयन्मूर्ध्नि सिंहं देव्या वाहन मुत्तमम् ॥ ११॥

ताडिते वाहने देवी क्षुरप्रेणासि मुत्तमम् ।
निशुम्भस्याशु चिच्छेद चर्म चाप्यष्ट चन्द्रकम् ॥ १२॥

छिन्ने चर्मणि खड्गे च शक्तिं चिक्षेप सोऽसुरः ।
तामप्यस्य द्विधा चक्रे चक्रेणाभि मुखागताम् ॥ १३॥

कोपाध्मातो निशुम्भोऽथ शूलं जग्राह दानवः ।
आयातं मुष्टि पातेन देवी तच्चाप्य चूर्णयत् ॥ १४॥

आविद्याथ गदां सोऽपि चिक्षेप चण्डिकां प्रति ।

सापि देव्यास् त्रिशूलेन भिन्ना भस्मत्व मागता ॥ १५॥

ततः परशु हस्तं तमायान्तं दैत्य पुङ्गवम् ।
आहत्य देवी बाणौघैर् अपातयत भूतले ॥ १६॥

तस्मिन्निपतिते भूमौ निशुम्भे भीम विक्रमे ।
भ्रातर्यतीव सङ्क्रुद्धः प्रययौ हन्तु मम्बिकाम् ॥ १७॥

स रथस्थ स्तथात्युच्चैर् गृहीत परमायुधैः ।
भुजै रष्टाभि रतुलैर् व्याप्याशेषं बभौ नभः ॥ १८॥

तमायान्तं समालोक्य देवी शङ्ख मवादयत् ।
ज्याशब्दं चापि धनुषश् चकारातीव दुःसहम् ॥ १९॥

पूरयामास ककुभो निज घण्टा स्वनेन च ।
समस्त दैत्य सैन्यानां तेजोवध विधायिना ॥ २०॥

ततः सिंहो महानादैस् त्याजितेभ महामदैः ।
पूरयामास गगनं गां तथैव दिशो दश ॥ २१॥

ततः काली समुत्पत्य गगनं क्ष्मा मताडयत् ।
कराभ्यां तन्निनादेन प्राक्स्वनास्ते तिरोहिताः ॥ २२॥

अट्टाट्टहास मशिवं शिवदूती चकार ह ।
वैः शब्दै रसुरास्त्रेसुः शुम्भः कोपं परं ययौ ॥ २३॥

दुरात्मंस्तिष्ठ तिष्ठेति व्याजहा राम्बिका यदा ।
तदा जयेत्यभि हितं देवै राकाश संस्थितैः ॥ २४॥

शुम्भे नागत्य या शक्तिर् मुक्ता ज्वालाति भीषणा ।
आयान्ती वह्नि कूटाभा सा निरस्ता महोल्कया ॥ २५॥

सिंहनादेन शुम्भस्य व्याप्तं लोकत्रयान्तरम् ।
निर्घात निःस्वनो घोरो जितवा नवनीपते ॥ २६॥

शुम्भ मुक्ताञ्छरान्देवी शुम्भस्तत्प्रहिताञ्छरान् ।
चिच्छेद स्वशरै रुग्रैः शतशोऽथ सहस्रशः ॥ २७॥

ततः सा चण्डिका क्रुद्धा शूलेनाभि जघान तम् ।
स तदाभिहतो भूमौ मूर्च्छितो निपपात ह ॥ २८॥

ततो निशुम्भः सम्प्राप्य चेतनामात्त कार्मुकः ।
आजघान शरैर्देवीं कालीं केसरिणं तथा ॥ २९॥

पुनश्च कृत्वा बाहूनां अयुतं दनुजेश्वरः ।
चक्रायुधेन दितिजश् छादयामास चण्डिकाम् ॥ ३०॥

ततो भगवती क्रुद्धा दुर्गा दुर्गार्ति नाशिनी ।
चिच्छेद देवी चक्राणि स्वशरैः सायकांश्च तान् ॥ ३१॥

ततो निशुम्भो वेगेन गदा मादाय चण्डिकाम् ।
अभ्यधावत वै हन्तुं दैत्यसैन्य समावृतः ॥ ३२॥

तस्यापतत एवाशु गदां चिच्छेद चण्डिका ।
खड्गेन शितधारेण स च शूलं समाददे ॥ ३३॥

शूलहस्तं समायान्तं निशुम्भ ममरार्दनम् ।
हृदि विव्याध शूलेन वेगाविद्धेन चण्डिका ॥ ३४॥

भिन्नस्य तस्य शूलेन हृदया न्निःसृतोऽपरः ।
महाबलो महावीर्यस् तिष्ठेति पुरुषो वदन् ॥ ३५॥

तस्य निष्क्रामतो देवी प्रहस्य स्वनवत्ततः ।
शिरश्चिच्छेद खड्गेन ततोऽसाव पतद्भुवि ॥ ३६॥

ततः सिंहश्च खादोग्र दंष्ट्राक्षुण्ण शिरोधरान् ।
असुरांस्तांस्तथा काली शिवदूती तथापरान् ॥ ३७॥

कौमारी शक्ति निर्भिन्नाः केचिन्नेशु र्महासुराः ।
ब्रह्माणी मन्त्र पूतेन तोये नान्ये निराकृताः ॥ ३८॥

माहेश्वरी त्रिशूलेन भिन्नाः पेतुस्तथापरे ।
वाराही तुण्ड घातेन केचिच्चूर्णीकृता भुवि ॥ ३९॥

खण्डं खण्डं च चक्रेण वैष्णव्या दानवाः कृताः ।
वज्रेण चैन्द्री हस्ताग्र विमुक्तेन तथापरे ॥ ४०॥

केचिद्विनेशु रसुराः केचिन्नष्टा महाहवात् ।

भक्षिताश्चापरे काली शिवदूती मृगाधिपैः ॥ ४१॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये निशुम्भ वधो नाम नवमोऽध्यायः ॥ ९॥

॥ दशमोऽध्यायः ॥

ध्यानं
ॐ उत्तप्त हेम रुचिरां रविचन्द्र वह्नि-
नेत्रां धनुश्शरयु ताङ्कुश पाशशूलम् ।
रम्यैर्भुजैश्च दधतीं शिवशक्ति रूपां
कामेश्वरीं हृदि भजामि धृतेन्दुलेखाम् ॥

ॐ ऋषिरुवाच ॥ १॥

निशुम्भं निहतं दृष्ट्वा भ्रातरं प्राण सम्मितम् ।
हन्यमानं बलं चैव शुम्भः क्रुद्धोऽब्रवीद्वचः ॥ २॥

बलावले पाद्दुष्टे त्वं मा दुर्गे गर्वमावह ।
अन्यासां बल माश्रित्य युद्ध्यसे चातिमानिनी ॥ ३॥

देव्युवाच ॥ ४॥

एकैवाहं जगत्यत्र द्वितीया का ममापरा ।

पश्यैता दुष्ट मय्येव विशन्त्यो मद्विभूतयः ॥ ५॥

ततः समस्ता स्ता देव्यो ब्रह्माणी प्रमुखा लयम् ।
तस्या देव्यास्तनौ जग्मुर् एकैवासीत्तदाम्बिका ॥ ६॥

देव्युवाच ॥ ७॥

अहं विभूत्या बहुभिर् इह रूपै र्यदा स्थिता ।
तत्संहृतं मयैकैव तिष्ठाम्याजौ स्थिरो भव ॥ ८॥

ऋषिरुवाच ॥ ९॥

ततः प्रववृते युद्धं देव्याः शुम्भस्य चोभयोः ।
पश्यतां सर्वदेवानां असुराणां च दारुणम् ॥ १०॥

शरवर्षैः शितैः शस्त्रै स्तथास्त्रै श्चैव दारुणैः ।
तयोर्युद्ध मभूद्भूयः सर्वलोक भयङ्करम् ॥ ११॥

दिव्यान्यस्त्राणि शतशो मुमुचे यान्यथाम्बिका ।
बभञ्ज तानि दैत्येन्द्र स्तत्प्रतीघात कर्तृभिः ॥ १२॥

मुक्तानि तेन चास्त्राणि दिव्यानि परमेश्वरी ।
बभञ्ज लीलयैवोग्र हुङ्कारोच्चारणादिभिः ॥ १३॥

ततः शरशतै र्देवीं आच्छादयत सोऽसुरः ।
सापि तत्कुपिता देवी धनुश्चिच्छेद चेषुभिः ॥ १४॥

छिन्ने धनुषि दैत्येन्द्र स्तथा शक्ति मथाददे ।
चिच्छेद देवी चक्रेण तामप्यस्य करे स्थिताम् ॥ १५॥

ततः खड्ग मुपादाय शतचन्द्रं च भानुमत् ।
अभ्यधावत्तदा देवीं दैत्याना मधिपेश्वरः ॥ १६॥

तस्या पतत एवाशु खड्गं चिच्छेद चण्डिका ।
धनु र्मुक्तैः शितैर्बाणैश् चर्म चार्क करामलम् ।
अश्वांश्च पातयामास रथं सारथिना सह ॥ १७॥

हताश्वः स तदा दैत्यश् छिन्नधन्वा विसारथिः ।
जग्राह मुद्गरं घोरं अम्बिका निधनोद्यतः ॥ १८॥

चिच्छेदा पततस्तस्य मुद्गरं निशितैः शरैः ।
तथापि सोऽभ्य धावत्तां मुष्टि मुद्यम्य वेगवान् ॥ १९॥

स मुष्टिं पातयामास हृदये दैत्य पुङ्गवः ।
देव्यास्तं चापि सा देवी तलेनोरस्य ताडयत् ॥ २०॥

तल प्रहाराभि हतो निपपात महीतले ।
स दैत्यराजः सहसा पुनरेव तथोत्थितः ॥ २१॥

उत्पत्य च प्रगृह्योच्चैर् देवीं गगन मास्थितः ।
तत्रापि सा निराधारा युयुधे तेन चण्डिका ॥ २२॥

नियुद्धं खे तदा दैत्यश् चण्डिका च परस्परम् ।
चक्रतुः प्रथमं सिद्ध मुनि विस्मय कारकम् ॥ २३॥

ततो नियुद्धं सुचिरं कृत्वा तेनाम्बिका सह ।
उत्पात्य भ्रामयामास चिक्षेप धरणीतले ॥ २४॥

स क्षिप्तो धरणीं प्राप्य मुष्टि मुद्यम्य वेगितः ।
अभ्यधावत दुष्टात्मा चण्डिका निधनेच्छया ॥ २५॥

तमायान्तं ततो देवी सर्वदैत्य जनेश्वरम् ।
जगत्यां पातयामास भित्त्वा शूलेन वक्षसि ॥ २६॥

स गतासुः पपातोर्व्यां देवी शूलाग्र विक्षतः ।
चालयन् सकलां पृथ्वीं साब्धि द्वीपां सपर्वताम् ॥ २७॥

ततः प्रसन्न मखिलं हते तस्मिन् दुरात्मनि ।
जगत्स्वास्थ्य मतीवाप निर्मलं चाभवन्नभः ॥ २८॥

उत्पात मेघाः सोल्का ये प्रागासंस्ते शमं ययुः ।
सरितो मार्ग वाहिन्यस् तथासंस्तत्र पातिते ॥ २९॥

ततो देवगणाः सर्वे हर्ष निर्भर मानसाः ।
बभूवु र्निहते तस्मिन् गन्धर्वा ललितं जगुः ॥ ३०॥

अवादयं स्तथैवान्ये ननृतुश्चाप्सरोगणाः ।
ववुः पुण्यास्तथा वाताः सुप्रभोऽभू द्दिवाकरः ॥ ३१॥

जज्वलुश्चाग्नयः शान्ताः शान्ता दिग्जनितस्वनाः ॥ ३२॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे
देवीमाहात्म्ये शुम्भवधो नाम दशमोऽध्यायः ॥ १०॥

॥ एकादशोऽध्यायः ॥

ध्यानं
ॐ बालरवि द्युतिं इन्दु किरीटां तुङ्गकुचां नयनत्रय युक्ताम् ।
स्मेरमुखीं वरदाङ्कुश पाशा भीतिकरां प्रभजे भुवनेशीम् ॥

ॐ ऋषिरुवाच ॥ १॥

देव्या हते तत्र महासुरेन्द्रे सेन्द्राः सुरा वह्नि पुरोग मास्ताम् ।
कात्यायनीं तुष्टुवु रिष्टलाभाद् विकाशि वक्त्राब्ज विकाशिताशाः ॥ २॥

देवि प्रपन्नार्ति हरे प्रसीद प्रसीद मात र्जगतोऽखिलस्य ।
प्रसीद विश्वेश्वरि पाहि विश्वं त्वमीश्वरी देवि चराचरस्य ॥ ३॥

आधारभूता जगतस्त्वमेका मही स्वरूपेण यतः स्थितासि ।
अपां स्वरूप स्थितया त्वयैत् आप्यायते कृत्स्न मलङ्घ्य वीर्ये ॥ ४॥

त्वं वैष्णवी शक्ति रनन्तवीर्या विश्वस्य बीजं परमासि माया ।

सम्मोहितं देवि समस्त मेतत् त्वं वै प्रसन्ना भुवि मुक्तिहेतुः ॥ ५॥

विद्याः समस्ता स्तव देवि भेदाः स्त्रियः समस्ताः सकला जगत्सु ।
त्वयैकया पूरित मम्बयैतत् का ते स्तुतिः स्तव्य परापरोक्तिः ॥ ६॥

सर्वभूता यदा देवी स्वर्ग मुक्ति प्रदायिनी ।
त्वं स्तुता स्तुतये का वा भवन्तु परमोक्तयः ॥ ७॥

सर्वस्य बुद्धि रूपेण जनस्य हृदि संस्थिते ।
स्वर्गापवर्गदे देवि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ ८॥

कलाकाष्ठादि रूपेण परिणाम प्रदायिनि ।
विश्वस्योपरतौ शक्ते नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ ९॥

सर्वमङ्गल माङ्गल्ये शिवे सर्वार्थ साधिके ।
शरण्ये त्र्यम्बके गौरि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ १०॥

सृष्टि स्थिति विनाशानां शक्तिभूते सनातनि ।
गुणाश्रये गुणमये नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ ११॥

शरणागत दीनार्त परित्राण परायणे ।
सर्वस्यार्ति हरे देवि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ १२॥

हंसयुक्त विमानस्थे ब्रह्माणी रूप धारिणि ।
कौशाम्भः क्षरिके देवि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ १३॥

त्रिशूल चन्द्राहि धरे महावृषभ वाहिनि ।
माहेश्वरी स्वरूपेण नारायणि नमोऽस्तुते ॥ १४॥

मयूर कुक्कुट वृते महाशक्ति धरेऽनघे ।
कौमारी रूप संस्थाने नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ १५॥

शङ्ख चक्र गदा शार्ङ्ग गृहीत परमायुधे ।
प्रसीद वैष्णवी रूपे नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ १६॥

गृहीतोग्र महाचक्रे दंष्ट्रोद्धृत वसुन्धरे ।
वराह रूपिणि शिवे नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ १७॥

नृसिंहरूपे णोग्रेण हन्तुं दैत्यान् कृतोद्यमे ।
त्रैलोक्य त्राण सहिते नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ १८॥

किरीटिनि महावज्रे सहस्र नयनोज्ज्वले ।
वृत्र प्राणहरे चैन्द्रि नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ १९॥

शिवदूती स्वरूपेण हत दैत्य महाबले ।
घोररूपे महारावे नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ २०॥

दंष्ट्राकराल वदने शिरो माला विभूषणे ।
चामुण्डे मुण्डमथने नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ २१॥

लक्ष्मि लज्जे महाविद्ये श्रद्धे पुष्टि स्वधे ध्रुवे ।
महारात्रि महाऽविद्ये नारायणि नमोऽस्तु ते ॥ २२॥

मेधे सरस्वति वरे भूति बाभ्रवि तामसि ।
नियते त्वं प्रसीदेशे नारायणि नमोऽस्तुते ॥ २३॥

सर्व स्वरूपे सर्वेशे सर्व शक्ति समन्विते ।
भयेभ्य स्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोऽस्तु ते ॥ २४॥

एतत्ते वदनं सौम्यं लोचनत्रय भूषितम् ।
पातु नः सर्वभीतिभ्यः कात्यायनि नमोऽस्तु ते ॥ २५॥

ज्वाला कराल मत्युग्रं अशेषासुर सूदनम् ।
त्रिशूलं पातु नो भीतेर् भद्रकालि नमोऽस्तु ते ॥ २६॥

हिनस्ति दैत्य तेजांसि स्वने नापूर्य या जगत् ।
सा घण्टा पातु नो देवि पापेभ्यो नः सुतानिव ॥ २७॥

असुरा सृग्वसा पङ्क चर्चितस्ते करोज्ज्वलः ।
शुभाय खड्गो भवतु चण्डिके त्वां नता वयम् ॥ २८॥

रोगा नशेषा नपहंसि तुष्टा रुष्टा तु कामान् सकला नभीष्टान् ।
त्वामाश्रितानां न विपन्नराणां त्वामाश्रिता ह्याश्रयतां प्रयान्ति ॥ २९॥

एतत्कृतं यत्कदनं त्वयाद्य धर्मद्विषां देवि महासुराणाम् ।
रूपै रनेकै र्बहुधात्म मूर्तिं कृत्वाम्बिके तत्प्रकरोति कान्या ॥ ३०॥

विद्यासु शास्त्रेषु विवेकदीपे ष्वाद्येषु वाक्येषु च का त्वदन्या ।

ममत्वगर्तेऽति महान्धकारे विभ्रामयत्येत दतीव विश्वम् ॥ ३१॥

रक्षांसि यत्रोग्र विषाश्च नागा यत्रारयो दस्यु बलानि यत्र ।
दावानलो यत्र तथाब्धि मध्ये तत्र स्थिता त्वं परिपासि विश्वम् ॥ ३२॥

विश्वेश्वरि त्वं परिपासि विश्वं विश्वात्मिका धारयसीति विश्वम् ।
विश्वेश वन्द्या भवती भवन्ति विश्वाश्रया ये त्वयि भक्ति नम्राः ॥ ३३॥

देवि प्रसीद परिपालय नोऽरिभीतेर् नित्यं यथासुरवधा दधुनैव सद्यः ।
पापानि सर्वजगतां प्रशमं नयाशु उत्पातपाक जनितांश्च महोपसर्गान्॥३४॥

प्रणतानां प्रसीद त्वं देवि विश्वार्ति हारिणि ।
त्रैलोक्य वासिना मीड्ये लोकानां वरदा भव ॥ ३५॥

देव्युवाच ॥ ३६॥

वरदाहं सुरगणा वरं यन्मनसेच्छथ ।
तं वृणुध्वं प्रयच्छामि जगता मुपकारकम् ॥ ३७॥

देवा ऊचुः ॥ ३८॥

सर्वाबाधा प्रशमनं त्रैलोक्य स्याखिलेश्वरि ।
एवमेव त्वया कार्यं अस्मद्वैरि विनाशनम् ॥ ३९॥

देव्युवाच ॥ ४०॥

वैवस्वतेऽन्तरे प्राप्ते अष्टाविंशतिमे युगे ।
शुम्भो निशुम्भ श्चैवान्या वुत्पत्स्येते महासुरौ ॥ ४१॥

नन्दगोप गृहे जाता यशोदा गर्भ सम्भवा ।
ततस्तौ नाशयिष्यामि विन्ध्याचल निवासिनी ॥ ४२॥

पुनरप्यति रौद्रेण रूपेण पृथिवीतले ।
अवतीर्य हनिष्यामि वैप्रचित्तांश्च दानवान् ॥ ४३॥

भक्षयन्त्याश्च तानुग्रान् वैप्रचित्तान् महासुरान् ।
रक्ता दन्ता भविष्यन्ति दाडिमी कुसुमोपमाः ॥ ४४॥

ततो मां देवताः स्वर्गे मर्त्यलोके च मानवाः ।
स्तुवन्तो व्याहरिष्यन्ति सततं रक्त दन्तिकाम् ॥ ४५॥

भूयश्च शत वार्षिक्या मनावृष्ट्या मनम्भसि ।
मुनिभिः संस्मृता भूमौ सम्भविष्या म्ययोनिजा ॥ ४६॥

ततः शतेन नेत्राणां निरीक्षिष्याम्यहं मुनीन् ।
कीर्तयिष्यन्ति मनुजाः शताक्षी मिति मां ततः ॥ ४७॥

ततोऽह मखिलं लोकं आत्मदेह समुद्भवैः ।
भरिष्यामि सुराः शाकैर् आवृष्टेः प्राणधारकैः ॥ ४८॥

शाकम्भरीति विख्यातिं तदा यास्याम्यहं भुवि ।
तत्रैव च वधिष्यामि दुर्ग माख्यं महासुरम् ॥ ४९॥

दुर्गा देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ।
पुनश्चाहं यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमाचले ॥ ५०॥

रक्षांसि भक्षयिष्यामि मुनीनां त्राण कारणात् ।
तदा मां मुनयः सर्वे स्तोष्यन्त्यानम्र मूर्तयः ॥ ५१॥

भीमा देवीति विख्यातं तन्मे नाम भविष्यति ।
यदारुणाख्य स्त्रैलोक्ये महाबाधां करिष्यति ॥ ५२॥

तदाहं भ्रामरं रूपं कृत्वा सङ्ख्येय षट्पदम् ।
त्रैलोक्यस्य हितार्थाय वधिष्यामि महासुरम् ॥ ५३॥

भ्रामरीति च मां लोकास् तदा स्तोष्यन्ति सर्वतः ।
इत्थं यदा यदा बाधा दानवोत्था भविष्यति ॥ ५४॥

तदा तदावती र्याहं करिष्याम्यरि सङ्क्षयम् ॥ ५५॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
नारायणी स्तुतिर्नाम एकादशोऽध्यायः ॥ ११॥

॥ द्वादशोऽध्यायः ॥

ध्यानं
विध्युद्दाम समप्रभां मृगपति स्कन्ध स्थितां भीषणां।
कन्याभिः करवाल खेट विलसद्दस्ताभि रासेवितां
हस्तैश्चक्र गदासि खेट विशिखांश्चापं गुणं तर्जनीं
विभ्राणा मनलात्मिकां शशिधरां दुर्गां त्रिनेत्रां भजे

ॐ देव्युवाच ॥ १॥

एभिः स्तवैश्च मां नित्यं स्तोष्यते यः समाहितः ।
तस्याहं सकलां बाधां नाशयिष्याम्य संशयम् ॥ २॥

मधुकैटभ नाशं च महिषासुर घातनम् ।
कीर्तयिष्यन्ति ये तद्वत् वधं शुम्भ निशुम्भयोः ॥ ३॥

अष्टम्यां च चतुर्दश्यां नवम्यां चैक चेतसः ।
श्रोष्यन्ति चैव ये भक्त्या मम माहात्म्य मुत्तमम् ॥ ४॥

न तेषां दुष्कृतं किञ्चित् दुष्कृतोत्था न चापदः ।
भविष्यति न दारिद्र्यं न चैवेष्ट वियोजनम् ॥ ५॥

शत्रुभ्यो न भयं तस्य दस्युतो वा न राजतः ।
न शस्त्रानलतो यौघात् कदाचित् सम्भविष्यति ॥ ६॥

तस्मान्ममैतन् माहात्म्यं पठितव्यं समाहितैः ।
श्रोतव्यं च सदा भक्त्या परं स्वस्त्ययनं महत् ॥ ७॥

उपसर्गा नशेषांस्तु महामारी समुद्भवान् ।
तथा त्रिविध मुत्पातं माहात्म्यं शमयेन्मम ॥ ८॥

यत्रैतत्पठ्यते सम्यक् नित्य मायतने मम ।
सदा न तद्विमोक्ष्यामि सान्निध्यं तत्र मे स्थितम् ॥ ९॥

बलिप्रदाने पूजायां अग्निकार्ये महोत्सवे ।
सर्वं ममैतन्माहात्म्यम् उच्चार्यं श्राव्यमेव च ॥ १०॥

जानता जानता वापि बलिपूजां यथा कृताम् ।
प्रतीच्छिष्याम्यहं प्रीत्या वह्निहोमं तथाकृतम् ॥ ११॥

शरत्काले महापूजा क्रियते या च वार्षिकी ।
तस्यां ममैतन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्ति समन्वितः ॥ १२॥

सर्वाबाधा विनिर्मुक्तो धनधान्य समन्वितः ।
मनुष्यो मत्प्रसादेन भविष्यति न संशयः ॥ १३॥

श्रुत्वा ममैतन्माहात्म्यं तथा चोत्पत्तयः शुभाः ।
पराक्रमं च युद्धेषु जायते निर्भयः पुमान् ॥ १४॥

रिपवः सङ्क्षयं यान्ति कल्याणं चोपपद्यते ।
नन्दते च कुलं पुंसां माहात्म्यं मम शृण्वताम् ॥ १५॥

शान्ति कर्मणि सर्वत्र तथा दुःस्वप्न दर्शने ।
ग्रहपीडासु चोग्रासु माहात्म्यं शृणुयान्मम ॥ १६॥

उपसर्गाः शमं यान्ति ग्रहपीडाश्च दारुणाः ।
दुःस्वप्नं च नृभि र्दृष्टं सुस्वप्न मुपजायते ॥ १७॥

बालग्रहाभि भूतानां बालानां शान्ति कारकम् ।
सङ्घात भेदे च नृणां मैत्री करण मुत्तमम् ॥ १८॥

दुर्वृत्ताना मशेषाणां बलहानि करं परम् ।
रक्षोभूत पिशाचानां पठना देव नाशनम् ॥ १९॥

सर्वं ममैतन्माहात्म्यं मम सन्निधि कारकम् ।
पशु पुष्पार्घ्य धूपैश्च गन्ध दीपै स्तथोत्तमैः ॥ २०॥

विप्राणां भोजनै र्होमैः प्रोक्षणीयै रहर्निशम् ।
अन्यैश्च विविधै र्भोगैः प्रदानै र्वत्सरेण या ॥ २१॥

प्रीतिर्मे क्रियते सास्मिन् सकृत् सुचरिते श्रुते ।
श्रुतं हरति पापानि तथारोग्यं प्रयच्छति ॥ २२॥

रक्षां करोति भूतेभ्यो जन्मनां कीर्तनं मम ।
युद्धेषु चरितं यन्मे दुष्ट दैत्य निबर्हणम् ॥ २३॥

तस्मिञ्छ्रुते वैरिकृतं भयं पुंसां न जायते ।

युष्माभिः स्तुतयो याश्च याश्च ब्रह्मर्षिभिः कृताः ॥ २४॥

ब्रह्मणा च कृतास्तास्तु प्रयच्छन्तु शुभां मतिम् ।
अरण्ये प्रान्तरे वापि दावाग्नि परिवारितः ॥ २५॥

दस्युभिर्वा वृतः शून्ये गृहीतो वापि शत्रुभिः ।
सिंह व्याघ्रानुयातो वा वने वा वन हस्तिभिः ॥ २६॥

राज्ञा क्रुद्धेन चाज्ञप्तो वध्यो बन्ध गतोऽपि वा ।
आघूर्णितो वा वातेन स्थितः पोते महार्णवे ॥ २७॥

पतत्सु चापि शस्त्रेषु सङ्ग्रामे भृश दारुणे ।
सर्वा बाधासु घोरासु वेदनाभ्यर्दितोऽपि वा ॥ २८॥

स्मरन् ममैतच्चरितं नरो मुच्येत सङ्कटात् ।
मम प्रभावात्सिंहाद्या दस्यवो वैरिणस्तथा ॥ २९॥

दूरादेव पलायन्ते स्मरतश्चरितं मम ॥ ३०॥

ऋषिरुवाच ॥ ३१॥

इत्युक्त्वा सा भगवती चण्डिका चण्ड विक्रमा ॥ ३२॥

पश्यता मेव देवानां तत्रैवान्तर धीयत ।
तेऽपि देवा निरातङ्काः स्वाधिकारान्यथा पुरा ॥ ३३॥

यज्ञभाग भुजः सर्वे चक्रु र्विनिहतारयः ।
दैत्याश्च देव्या निहते शुम्भे देवरिपौ युधि ॥ ३४॥

जगद्विध्वंसके तस्मिन् महोग्रेऽतुल विक्रमे ।
निशुम्भे च महावीर्ये शेषाः पाताल माययुः ॥ ३५॥

एवं भगवती देवी सा नित्यापि पुनः पुनः ।
सम्भूय कुरुते भूप जगतः परिपालनम् ॥ ३६॥

तयै तन्मोह्यते विश्वं सैव विश्वं प्रसूयते ।
सा याचिता च विज्ञानं तुष्टा ऋद्धिं प्रयच्छति ॥ ३७॥

व्याप्तं तयैतत्सकलं ब्रह्माण्डं मनुजेश्वर ।
महादेव्या महाकाली महामारी स्वरूपया ॥ ३८॥

सैव काले महामारी सैव सृष्टि र्भवत्यजा ।
स्थितिं करोति भूतानां सैव काले सनातनी ॥ ३९॥

भवकाले नृणां सैव लक्ष्मी र्वृद्धिप्रदा गृहे ।
सैवाभावे तथालक्ष्मीर् विनाशा योपजायते ॥ ४०॥

स्तुता सम्पूजिता पुष्पैर् गन्ध धूपादिभिस्तथा ।
ददाति वित्तं पुत्रांश्च मतिं धर्मे गतिं शुभाम् ॥ ४१॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
भगवती वाक्यं द्वादशोऽध्यायः ॥ १२॥

॥ त्रयोदशोऽध्यायः ॥

ध्यानं
ॐ बालार्क मण्डला भासां चतुर्बाहुं त्रिलोचनां ।
पाशाङ्कुश वराभीतीर् धारयन्तीं शिवां भजे ॥

ॐ ऋषिरुवाच ॥ १॥
एतत्ते कथितं भूप देवी माहात्म्य मुत्तमम् ।
एवं प्रभावा सा देवी ययेदं धार्यते जगत् ॥ २॥

विद्या तथैव क्रियते भगवद्विष्णु मायया ।
तया त्वमेष वैश्यश्च तथैवान्ये विवेकिनः ॥ ३॥

मोह्यन्ते मोहिताश्चैव मोह मेष्यन्ति चापरे ।
तामुपैहि महाराज शरणं परमेश्वरीम् ॥ ४॥

आराधिता सैव नृणां भोग स्वर्गा पवर्गदा ॥ ५॥

मार्कण्डेय उवाच ॥ ६॥
इति तस्य वचः श्रुत्वा सुरथः स नराधिपः ॥ ७॥

प्रणिपत्य महाभागं तमृषिं शंसित व्रतम् ।
निर्विण्णोऽति ममत्वेन राज्या पहरणेन च ॥ ८॥

जगाम सद्यस्तपसे स च वैश्यो महामुने ।
सन्दर्शनार्थ मम्बाया नदी पुलिन संस्थितः ॥ ९॥

स च वैश्य स्तप स्तेपे देवीसूक्तं परं जपन् ।
तौ तस्मिन् पुलिने देव्याः कृत्वा मूर्तिं महीमयीम् ॥ १०॥

अर्हणां चक्रतुस्तस्याः पुष्प धूपाग्नि तर्पणैः ।
निराहारौ यताहारौ तन्मनस्कौ समाहितौ ॥ ११॥

ददतुस्तौ बलिं चैव निजगात्रा सृगुक्षितम् ।
एवं समाराधयतोस् त्रिभि र्वर्षै र्यतात्मनोः ॥ १२॥

परितुष्टा जगद्धात्री प्रत्यक्षं प्राह चण्डिका ॥ १३॥

देव्युवाच ॥ १४॥
यत्प्रार्थ्यते त्वया भूप त्वया च कुलनन्दन ।
मत्तस्तत्प्राप्यतां सर्वं परितुष्टा ददामि तत् ॥ १५॥

मार्कण्डेय उवाच ॥ १६॥

ततो वव्रे नृपो राज्यं अविभ्रं श्यन्य जन्मनि ।
अत्रैव च निजं राज्यं हतशत्रुबलं बलात् ॥ १७॥

सोऽपि वैश्यस्ततो ज्ञानं वव्रे निर्विण्ण मानसः ।
ममेत्यह मिति प्राज्ञः सङ्गविच्युति कारकम् ॥ १८॥

देव्युवाच ॥ १९॥

स्वल्पै रहोभि र्नृपते स्वं राज्यं प्राप्स्यते भवान् ॥ २०॥

हत्वा रिपू नस्खलितं तव तत्र भविष्यति ॥ २१॥

मृतश्च भूयः सम्प्राप्य जन्म देवा द्विवस्वतः ॥ २२॥

सावर्णिको नाम मनुर् भवान्भुवि भविष्यति ॥ २३॥

वैश्यवर्य त्वया यश्च वरोऽस्मत्तोऽभि वाञ्छितः ॥ २४॥

तं प्रयच्छामि संसिद्ध्यै तव ज्ञानं भविष्यति ॥ २५॥

मार्कण्डेय उवाच ॥ २६॥

इति दत्त्वा तयोर्देवी यथाभिलषितं वरम् ।
बभूवान्त र्हिता सद्यो भक्त्या ताभ्या मभिष्टुता ॥ २७॥

एवं देव्या वरं लब्ध्वा सुरथः क्षत्रियर्षभः ।
सूर्याज्जन्म समासाद्य सावर्णि र्भविता मनुः ॥ २८॥

॥ क्लीं ॐ ॥

॥ इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
सुरथ वैश्ययो र्वरप्रदानं नाम त्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३॥

देवी सूक्तम्

नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ।
नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्म ताम् ॥ १॥

रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धात्र्यै नमो नमः ।
ज्योत्स्नायै चेन्दुरूपिण्यै सुखायै सततं नमः ॥ २॥

कल्याण्यै प्रणतां वृद्ध्यै सिद्ध्यै कुर्मो नमो नमः ।
नैर्ऋत्यै भूभृतां लक्ष्म्यै शर्वाण्यै ते नमो नमः ॥ ३॥

दुर्गायै दुर्गपारायै सारायै सर्वकारिण्यै ।
ख्यात्यै तथैव कृष्णायै धूम्रायै सततं नमः ॥ ४॥

अतिसौम्यातिरौद्रायै नतास्तस्यै नमो नमः ।
नमो जगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ॥ ५॥

या देवी सर्वभूतेषु विष्णुमायेति शब्दिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ६॥

या देवी सर्वभूतेषु चेतनेत्यभिधीयते ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ७॥

या देवी सर्वभूतेषु बुद्धि रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ८॥

या देवी सर्वभूतेषु निद्रा रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ९॥

या देवी सर्वभूतेषु क्षुधा रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १०॥

या देवी सर्वभूतेषु छाया रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ११॥

या देवी सर्वभूतेषु शक्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १२॥

या देवी सर्वभूतेषु तृष्णा रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १३॥

या देवी सर्वभूतेषु क्षान्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १४॥

या देवी सर्वभूतेषु जाति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १५॥

या देवी सर्वभूतेषु लज्जा रूपेण संस्थिता ।

नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १६॥

या देवी सर्वभूतेषु शान्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १७॥

या देवी सर्वभूतेषु श्रद्धा रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १८॥

या देवी सर्वभूतेषु कान्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १९॥

या देवी सर्वभूतेषु लक्ष्मी रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २०॥

या देवी सर्वभूतेषु वृत्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २१॥

या देवी सर्वभूतेषु स्मृति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २२॥

या देवी सर्वभूतेषु दया रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २३॥

या देवी सर्वभूतेषु तुष्टि रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २४॥

या देवी सर्वभूतेषु मातृ रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २५॥

या देवी सर्वभूतेषु भ्रान्ति रूपेण संस्थिता ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २६॥

इन्द्रियाणा मधिष्ठात्री भूतानां चाखिलेषु या ।
भूतेषु सततं तस्यै व्याप्ति दैव्यै नमो नमः ॥ २७॥

चितिरूपेण या कत्स्नं एतद्व्याप्य स्थिता जगत् ।
नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २८॥

स्तुता सुरैः पूर्व मभीष्ट संश्रयात् तथा सुरेन्द्रेण दिनेषु सेविता ॥
करोतु सा नः शुभहेतु रीश्वरी शुभानि भद्राण्यभि हन्तु चापदः ॥ २९॥

या साम्प्रतं चोद्धत दैत्यतापितैः
अस्माभिरीशा च सुरै र्नमस्यते ।
या च स्मृता तत्क्षण मेव हन्ति नः
सर्वापदो भक्ति विनम्र मूर्तिभिः ॥ ३०॥

प्राधानिक रहस्यम्

राजोवाच ॥

भगवन्नवतारा मे चण्डिकाया स्त्वयोदिताः ।
एतेषां प्रकृतिं ब्रह्मन् प्रधानं वक्तु मर्हसि ॥ १॥

आराध्यं यन्मया देव्याः स्वरूपं येन वै द्विज ।
विधिना ब्रूहि सकलं यथावत्प्रणतस्य मे ॥ २॥

ऋषिरुवाच ॥

इदं रहस्यं परमं अनाख्येयं प्रचक्षते ।
भक्तोऽसीति न मे किञ्चित् तवावाच्यं नराधिप ॥ ३॥

सर्वस्याद्या महालक्ष्मीस् त्रिगुणा परमेश्वरी ।
लक्ष्यालक्ष्य स्वरूपा सा व्याप्य कृत्स्नं व्यवस्थिता ॥ ४॥

मातुलुङ्गं गदां खेटं पानपात्रं च बिभ्रती ।
नागं लिङ्गं च योनिं च बिभ्रती नृप मूर्धनि ॥ ५॥

तप्त काञ्चन वर्णाभा तप्त काञ्चन भूषणा ।
शून्यं तदखिलं स्वेन पूरयामास तेजसा ॥ ६॥

शून्यं तदखिलं लोकं विलोक्य परमेश्वरी ।
बभार परमं रूपं तमसा केवलेन हि ॥ ७॥

सा भिन्नाञ्जन सङ्काशा दंष्ट्राङ्कित वरानना ।
विशाल लोचना नारी बभूव तनु मध्यमा ॥ ८॥

खड्ग पात्र शिरः खेटैर् अलङ्कृत चतुर्भुजा ॥
कबन्धहारं शिरसा बिभ्राणाहि शिरः स्रजम् ॥ ९॥

सा प्रोवाच महालक्ष्मीं तामसी प्रमदोत्तमा ।
नाम कर्म च मे मातर् देहि तुभ्यं नमो नमः ॥ १०॥

तां प्रोवाच महालक्ष्मीस् तामसीं प्रमदोत्तमाम् ।
ददामि तव नामानि यानि कर्माणि तानि ते ॥ ११॥

महामाया महाकाली महामारी क्षुधा तृषा ।
निद्रा तृष्णा चैकवीरा कालरात्रि र्दुरत्यया ॥ १२॥

इमानि तव नामानि प्रतिपाद्यानि कर्मभिः ।
एभिः कर्माणि ते ज्ञात्वा योऽधीते सोऽश्नुते सुखम् ॥ १३॥

तामित्युक्त्वा महालक्ष्मीः स्वरूप मपरं नृप ।
सत्त्वाख्ये नातिशुद्धेन गुणेनेंदु प्रभं दधौ ॥ १४॥

अक्षमालाङ्कुश धरा वीणा पुस्तक धारिणी ।
सा बभूव वरा नारी नामान्यस्यै च सा ददौ ॥ १५॥

महाविद्या महावाणी भारती वाक् सरस्वती ।

आर्या ब्राह्मी कामधेनुर् वेदगर्भा च धीश्वरी ॥ १६॥

अथोवाच महालक्ष्मीर् महाकालीं सरस्वतीम् ॥
युवां जनयतां देव्यौ मिथुने स्वानुरूपतः ॥ १७॥

इत्युक्त्वा ते महालक्ष्मीः ससर्ज मिथुनं स्वयम् ।
हिरण्यगर्भौ रुचिरौ स्त्रीपुंसौ कमलासनौ ॥ १८॥

ब्रह्मन्विधे विरञ्चेति धातरित्याह तं नरम् ॥
श्रीः पद्मे कमले लक्ष्मीत्याह माता च ताम् स्त्रियं ॥ १९॥

महाकाली भारती च मिथुने सृजतः सह ।
एतयोरपि रूपाणि नामानि च वदामि ते ॥ २०॥

नीलकण्ठं रक्तबाहु श्वेताङ्गं चंद्रशेखरम् ।
जनयामास पुरुषं महाकाली सितां स्त्रियम् ॥ २१॥

स रुद्रः शङ्करः स्थाणुः कपर्दी च त्रिलोचनः ।
त्रयीविद्या कामधेनुः सा स्त्री भाषाक्षरा स्वरा ॥ २२॥

सरस्वती स्त्रियं गौरीं कृष्णं च पुरुषं नृप ।
जनयामास नामानि तयोरपि वदामि ते ॥ २३॥

विष्णुः कृष्णो हृषीकेशो वासुदेवो जनार्दनः ।
उमा गौरी सती चण्डी सुन्दरी सुभगा शिवा ॥ २४॥

एवं युवतयः सद्यः पुरुषत्वं प्रपेदिरे ।
चक्षुष्मन्तो नु पश्यन्ति नेतरे तद्विदो जनाः ॥ २५॥

ब्रह्मणे प्रददौ पत्नीं महालक्ष्मी र्नृप त्रयीम् ।
रुद्राय गौरीं वरदां वासुदेवाय च श्रियम् ॥ २६॥

स्वरया सह सम्भूय विरञ्चोऽण्ड मजीजनत् ।
बिभेद भगवान् रुद्रस् तद्गौर्या सह वीर्यवान् ॥ २७॥

अण्डमध्ये प्रधानादि कार्यजात मभून्नृप ।
महाभूतात्मकं सर्वं जगत्स्थावर जङ्गमम् ॥ २८॥

पुपोष पालयामास तल्लक्ष्म्या सह केशवः ।
संजहार जगत्सर्वं सह गौर्या महेश्वरः ॥ २९॥

महालक्ष्मी र्महाराज सर्वसत्त्व मयीश्वरी ।
निराकारा च साकारा सैव नानाभिधान भृत् ॥ ३०॥

नामांतरै र्निरूप्यैषा नाम्ना नान्येन केनचित् ॥ ३१॥

इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
प्राधानिक रहस्यं सम्पूर्णम् ॥

वैकृतिकं रहस्यम्

ऋषिरुवाच ।
त्रिगुणा तामसी देवी सात्त्विकी या त्रिधोदिता ।
सा शर्वा चण्डिका दुर्गा भद्रा भगवतीर्यते ॥ १॥

योगनिद्रा हरेरुक्ता महाकाली तमोगुणा ।
मधुकैटभ नाशार्थं यां तुष्टा वाम्बुजासनः ॥ २॥

दश वक्त्रा दश भुजा दश पादाञ्जन प्रभा ।
विशालया राजमाना त्रिंशल्लोचन मालया ॥ ३॥

स्फुरद्दशन दंष्ट्रा सा भीमरूपापि भूमिप ।
रूप सौभाग्य कान्तीनां सा प्रतिष्ठां महाश्रियः ॥ ४॥

खड्ग बाण गदा शूल शङ्ख चक्र भुशुडि भृत् ।
परिघं कार्मुकं शीर्षं निश्चोत द्रुधिरं दधौ ॥ ५॥

एषा सा वैष्णवी माया महाकाली दुरत्यया ।
आराधिता वशीकुर्यात् पूजाकर्तुश्चराचरम् ॥ ६॥

सर्वदेव शरीरेभ्यो याऽऽविर्भूता ऽमित प्रभा ।
त्रिगुणा सा महालक्ष्मीः साक्षान्महिष मर्दिनी ॥ ७॥

श्वेतानना नील भुजा सुश्वेत स्तन मण्डला ।
रक्तमध्या रक्तपादा रक्त जङ्घोरु रुन्मदा ॥ ८॥

सुचित्र जघना चित्र-माल्याम्बर विभूषणा ।
चित्रानु लेपना कान्ति रूप सौभाग्य शालिनी ॥ ९॥

अष्टादश भुजा पूज्या सा सहस्र भुजा सती ।
आयुधान्यत्र वक्ष्यन्ते दक्षिणाधः कर क्रमात् ॥ १०॥

अक्षमाला च कमलं बाणोऽसिः कुलिशं गदा ।
चक्रं त्रिशूलं परशुः शङ्खो घण्टा च पाशकः ॥ ११॥

शक्ति र्दण्डश्चर्म चापं पानपात्रं कमण्डलुः ।
अलङ्कृत भुजामेभिर् आयुधैः कमलासनाम् ॥ १२॥

सर्वदेवमयी मीशां महालक्ष्मी मिमां नृप ।
पूजयेत्सर्व लोकानां स देवानां प्रभुर्भवेत् ॥ १३॥

गौरीदेहा त्समुद्भूता या सत्त्वैक गुणाश्रया ।
साक्षात्सरस्वती प्रोक्ता शुम्भासुर निबर्हिणी ॥ १४॥

दधौ चाष्टभुजा बाण मुसले शूल चक्र भृत् ।
शङ्खं घण्टां लाङ्गलं च कार्मुकं वसुधाधिप ॥ १५॥

एषा सम्पूजिता भक्त्या सर्वज्ञत्वं प्रयच्छति ।
निशुम्भ मथिनी देवी शुम्भासुर निबर्हिणी ॥ १६॥

इत्युक्तानि स्वरूपाणि मूर्तीनां तव पार्थिव ।

उपासनं जगन्मातुः पृथगासां निशामय ॥ १७॥

महालक्ष्मी र्यदा पूज्या महाकाली सरस्वती ।
दक्षिणोत्तरयोः पूज्ये पृष्ठतो मिथुन त्रयम् ॥ १८॥

विरञ्चिः स्वरया मध्ये रुद्रो गौर्या च दक्षिणे ।
वामे लक्ष्म्या हृषीकेशः पुरतो देवता त्रयम् ॥ १९॥

अष्टादश भुजा मध्ये वामे चास्या दशानना ।
दक्षिणेऽष्ट भुजा लक्ष्मीर् महतीति समर्चयेत् ॥ २०॥

अष्टादश भुजा चैषा यदा पूज्या नराधिप ।
दशानना चाष्टभुजा दक्षिणोत्तरयो स्तदा ॥ २१॥

कालमृत्यू च सम्पूज्यौ सर्वारिष्ट प्रशान्तये ।
यदा चाष्टभुजा पूज्या शुम्भासुर निबर्हिणी ॥ २२॥

नवास्याः शक्तयः पूज्यास्तदा रुद्र विनायकौ ।
नमो देव्या इति स्तोत्रैर् महालक्ष्मीं समर्चयेत् ॥ २३॥

अवतार त्रयार्चायां स्तोत्र मन्त्रा स्तदाश्रयाः ।
अष्टादश भुजा चैषा पूज्या महिष मर्दिनी ॥ २४॥

महालक्ष्मी र्महाकाली सैव प्रोक्ता सरस्वती ।
ईश्वरी पुण्य पापानां सर्वलोक महेश्वरी ॥ २५॥

महिषान्तकरी येन पूजिता स जगत्प्रभुः ।
पूजयेज्जगतां धात्रीं चण्डिकां भक्त वत्सलाम् ॥ २६॥

अर्घ्यादिभि रलङ्कारैर् गन्ध पुष्पै स्तथाक्षतैः ।
धूपै र्दीपैश्च नैवेद्यैर् नानाभक्ष्य समन्वितैः ॥ २७॥

रुधिराक्तेन बलिना मांसेन सुरया नृप ।
प्रणा माचमनीयेन चन्दनेन सुगन्धिना ॥ २८॥

सकर्पूरैश्च ताम्बूलैर् भक्ति भाव समन्वितैः ।
वामभागेऽग्रतो देव्याश् छिन्नशीर्षं महासुरम् ॥ २९॥

पूजयेन्महिषं येन प्राप्तं सायुज्य मीशया ।
दक्षिणे पुरतः सिंहं समग्रं धर्म मीश्वरम् ॥ ३०॥

वाहनं पूजयेद्देव्या धृतं येन चराचरम् ।
कुर्याच्च स्तवनं धीमांस् तस्या एकाग्र मानसः ॥ ३१॥

ततः कृताञ्जलि र्भूत्वा स्तुवीत चरितैरिमैः ।
एकेन वा मध्यमेन नैकेनेतरयो रिह ॥ ३२॥

चरितार्धं तु न जपेत् जपञ्छिद्र मवाप्नुयात्
प्रदक्षिणा नमस्कारान् कृत्वा मूर्ध्नि कृताञ्जलिः ॥ ३३॥

क्षमापये ज्जगद्धात्रीं मुहु र्मुहुर तद्रितः ।
प्रतिश्लोकं च जुहुयात् पायसं तिलसर्पिषा ॥ ३४॥

जुहुयात्स्तोत्र मन्त्रैर्वा चण्डिकायै शुभं हविः ।
भूयो नामपदै र्देवीं पूजयेत्सु समाहितः ॥ ३५॥

प्रयतः प्राञ्जलिः प्रह्वः प्राणा नारोप्य चात्मनि ।
सुचिरं भावये दीशां चण्डिकां तन्मयो भवेत् ॥ ३६॥

एवं यः पूजयेद्भक्त्या प्रत्यहं परमेश्वरीम् ।
भुक्त्वा भोगान् यथाकामं देवी सायुज्य माप्नुयात् ॥ ३७॥

यो न पूजयते नित्यं चण्डिकां भक्त वत्सलाम् ।
भस्मी कृत्यास्य पुण्यानि निर्दहे त्परमेश्वरी ॥ ३८॥

तस्मात्पूजय भूपाल सर्वलोक महेश्वरीम् ।
यथोक्तेन विधानेन चण्डिकां सुख माप्स्यसि ॥ ३९॥

इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये वैकृतिकं रहस्यं सम्पूर्णम् ॥

मूर्ति रहस्यम्

ऋषिरुवाच ॥

नन्दा भगवती नाम या भविष्यति नन्दजा ।
स्तुता सा पूजिता भक्त्या वशीकुर्या ज्जगत्त्रयम् ॥ १॥

कनकोत्तम कान्तिः सा सुकान्ति कनकाम्बरा ।
देवी कनक वर्णाभा कनकोत्तम भूषणा ॥ २॥

कमलाङ्कुश पाशाब्जैर् अलङ्कृत चतुर्भुजा ।
इंदिरा कमला लक्ष्मीः सा श्रीरुक्माम्बुजासना ॥ ३॥

या रक्तदन्तिका नाम देवी प्रोक्ता मयानघ ।
तस्याः स्वरूपं वक्ष्यामि शृणु सर्व भयापहम् ॥ ४॥

रक्ताम्बरा रक्तवर्णा रक्त सर्वाङ्ग भूषणा ।
रक्तायुधा रक्तनेत्रा रक्त केशाति भीषणा ॥ ५॥

रक्त तीक्ष्ण नखा रक्त दशना रक्त दंतिका ।
पतिं नारी वानुरक्ता देवी भक्तं भजेज्जनम् ॥ ६॥

वसुधेव विशाला सा सुमेरु युगल स्तनी ॥
दीर्घौ लम्बावति स्थूलौ तावतीव मनोहरौ ॥ ७॥

कर्कशावति कान्तौ तौ सर्वानन्द पयोनिधी ।
भक्तान्संपाययेे द्देवी सर्वकाम दुघौ स्तनौ ॥ ८॥

खड्गं पात्रं च मुसलं लाङ्गलं च बिभर्ति सा ।
आख्याता रक्त चामुण्डा देवी योगेश्वरीति च ॥ ९॥

अनया व्याप्त मखिलं जगत्स्थावर जङ्गमम् ।

इमां यः पूजयेद्भक्त्या स व्याप्नोति चराचरम् ॥ १०॥

अधीते य इमं नित्यं रक्त दन्त्या वपुः स्तवम् ।
तं सा परिचरे द्देवी पतिं प्रिय मिवाङ्गना ॥ ११॥

शाकम्भरी नीलवर्णा नीलोत्पल विलोचना ।
गम्भीर नाभि स्त्रिवली विभूषित तनूदरी ॥ १२॥

सुकर्कश समोत्तुङ्ग वृत्त पीन घन स्तनी ।
मुष्टिं शिली मुखा पूर्णं कमलं कमलालया ॥ १३॥

पुष्प पल्लव मूलादि फलाढ्यं शाक सञ्चयम् ।
काम्यानन्त रसै र्युक्तं क्षुत्तृण्मृत्यु भयापहम् ॥ १४॥

कार्मुकं च स्फुरत्कान्ति बिभ्रती परमेश्वरी ।
शाकम्भरी शताक्षी सा सैव दुर्गा प्रकीर्तिता ॥ १५॥

विशोका दुष्ट दमनी शमनी दुरितापदाम्
उमा गौरी सती चण्डी कालिका सा च पार्वती ॥ १६॥

शाकम्भरीं स्तुवन्ध्यायन् जपन्सम्पूजय न्नमन् ।
अक्षय्य मश्नुते शीघ्रं अन्नपानामृतं फलम् ॥ १७॥

भीमापि नीलवर्णा सा दंष्ट्रा दशन भासुरा ।
विशाल लोचना नारी वृत्त पीन पयोधरा ॥ १८॥

चन्द्रहासं च डमरुं शिरःपात्रं च बिभ्रती ।
एकवीरा कालरात्रिः सैवोक्ता कामदा स्तुता ॥ १९॥

तेजो मण्डल दुर्धर्षा भ्रामरी चित्र कान्ति भृत् ।
चित्रानुलेपना देवी चित्राभरण भूषिता ॥ २०॥

चित्र भ्रमर पाणिः सा महामारीति गीयते ।
इत्येता मूर्तयो देव्या याः ख्याता वसुधाधिप ॥ २१॥

जगन्मातु श्चण्डिकायाः कीर्तिताः कामधेनवः ।
इदं रहस्यं परमं न वाच्यं कस्यचित्त्वया ॥ २२॥

व्याख्यानं दिव्य मूर्तीनां अभीष्ट फलदायकम् ।
तस्मात्सर्व प्रयत्नेन देवीं जप निरंतरम् ॥ २३॥

सप्त जन्मार्जितै र्घोरैर् ब्रह्महत्या समैरपि ।
पाठमात्रेण मंत्राणां मुच्यते सर्व किल्बिषैः ॥ २४॥

देव्या ध्यानं मयाख्यातं गुह्याद्गुह्यतरं महत् ।
तस्मात् सर्व प्रयत्नेन सर्वकाम फलप्रदम् ॥ २५॥

सर्वरूपमयी देवी सर्वं देवीमयं जगत् ।
अतोऽहं विश्वरूपां तां नमामि परमेश्वरीम् ॥ २६॥

इति श्रीमार्कण्डेय पुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये
मूर्ति रहस्यं सम्पूर्णम् ॥

अपराध क्षमापण स्तोत्रम्

ॐ अपराध सहस्राणि क्रियन्तेऽहर्निशं मया ।
दासोऽयमिति मां मत्वा क्षमस्व परमेश्वरि ॥ १॥

आवाहनं न जानामि न जानामि विसर्जनम् ।
पूजां चैव न जानामि क्षम्यतां परमेश्वरि ॥ १॥

मन्त्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वरि ।
यत्पूजितं मया देवि परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ १॥

अपराध शतं कृत्वा जगदम्बेति चोच्चरेत् ।
यां गतिं समवाप्नोति न तां ब्रह्मादयः सुराः ॥ १॥

सापराधोऽस्मि शरणं प्राप्तस्त्वां जगदम्बिके ।
इदानी मनुकम्प्योऽहं यथेच्छसि तथा कुरु ॥ २॥

अज्ञाना द्विस्मृते भ्रान्त्या यन्न्यून मधिकं कृतम् ।
तत्सर्वं क्षम्यतां देवि प्रसीद परमेश्वरि ॥ ३॥

कामेश्वरि जगन्मातः सच्चिदानन्द विग्रहे ।
गृहाणार्चामिमां प्रीत्या प्रसीद परमेश्वरि ॥ ४॥

गुह्याति गुह्य गोप्त्री त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम् ।

सिद्धिर्भवतु मे देवि त्वत्प्रसादात्सुरेश्वरि ॥ ६॥

॥ श्रीदुर्गार्पणमस्तु ॥